

Diagnoza potrzeb i problemów młodzieży w gminie Gniezno

Opracowanie:
Anita Basińska
Agnieszka Jeran

Gniezno 2015

Spis treści

1. Przygotowanie badań- jak to się zaczęło?	6
2. Charakterystyka badań.....	8
3. Potrzeby i problemy młodzieży w gminie Gniezno- analiza danych	10
I. Kontekst lokalny, czyli... co nas wyróżnia jako miejscowość?.....	10
II. Młodzi w miejscowości, czyli... kim są młodzi i ilu ich jest?.....	18
III. Przestrzeń, czyli... jakie są miejsca dla młodych?.....	28
IV. Młodzież a instytucje, czyli... co instytucje mają do zaoferowania młodzieży?	35
V. Oferta edukacyjna, czyli... co młodzieży daje szkoła?.....	39
VI. Zainteresowania i czas wolny czyli... co robią, kiedy nic nie muszą? .	42
4. Wnioski	55
Załączniki	59

Diagnoza potrzeb i problemów młodzieży w gminie Gniezno nie byłaby możliwa bez zaangażowania i wsparcia wielu osób. Szczególne podziękowania należą się nauczycielom z Zespołu Szkolno-Gimnazjalnego w Szczytnikach Duchownych:

Pani Barbarze Gallas – pedagogowi szkolnemu

Pani Ewelinie Tubackiej- nauczycielce języka polskiego

Pani Bogusławie Mączyńskiej – Rochowiak - nauczycielce języka polskiego

Dziękujemy również wszystkim osobom, które zechciały poświęcić swój czas i porozmawiać z nami o młodzieży oraz młodym ludziom, którzy opowiedzieli nam o sobie.

Chcielibyśmy również podziękować Urzędowi Gminy Gniezno za wsparcie finansowe w opracowaniu raportu z badań.

Raport powstał z inicjatywy Stowarzyszenia Na Rzecz Aktywizacji Społeczności Lokalnej „Siedlisko” w Lubochni, we współpracy z gimnazjami z terenu gminy Gniezno oraz Urzędem Gminy Gniezno. Podstawą niniejszego opracowania są wieloetapowe badania, których celem było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jaka jest sytuacja młodzieży w gminie Gniezno?
2. Jakie są potrzeby młodzieży w gminie Gniezno?
3. Z jakimi trudnościami spotyka się badana młodzież?

Aby uzyskać odpowiedzi na powyższe pytania przeprowadzono badania z młodzieżą w wieku 13-21 lat, z ich rodzicami oraz dorosłymi pracującymi z lub/i dla młodzieży w wybranych instytucjach.

Dlaczego warto badać młodzież?

Młodzież to zróżnicowana kategoria społeczna. Według wieku wyróżnia się nastolatków (od 11 do 19 lat) i młodych dorosłych (od 20 do 25 lat). Naszymi badanymi jest młodzież w wieku 13-21 lat: gimnazjaliści oraz młodzież ponadgimnazjalna. Okres między dzieciństwem a dorosłością to okres młodości, w których zachodzi wiele zmian: fizycznych, psychicznych, emocjonalnych, społecznych. W okresie wczesnej adolescencji rozpoczyna się szukanie doświadczeń poza środowiskiem rodzinnym, większego znaczenia nabiera grupa rówieśnicza i relacje z przyjaciółmi/znajomymi. Dla rodziny oznacza to często budowanie nowych zasad funkcjonowania.

„Z młodością jako kategorią socjologiczną związane jest pojęcie społecznego „moratorium” – odroczenia obowiązków przypisanych osobie dorosłej: odpowiedzialności za własną sytuację ekonomiczną, założenie rodziny i posiadanie dzieci. Jednocześnie pojawiają się w tej „przestrzeni ochronnej” kluczowe dla samodzielnego funkcjonowania jednostki w społeczeństwie zobowiązania, m.in. do wyboru ścieżki edukacyjnej oraz zawodowej, opanowania roli płciowej czy radzenia sobie z wymaganiami dotyczącymi osiągnięć – zarówno w szkole, jak i w miejscu pracy”¹

Młodzież tradycyjnie postrzegana jest jako siła sprawcza zmiany społecznej. Z tego punktu widzenia ważne jest, aby poznać system wartości, potrzeby, cele młodych ludzi. W ten sposób możemy przewidywać, jakie zmiany mogą nastąpić w społeczeństwie polskim, a patrząc z punktu widzenia społeczności lokalnej – w gminie. Od młodych zależy rozwój bądź stagnacja

---

¹D. Hildebrandt-Wypych, Pokolenia młodzieży- próba konceptualizacji, <http://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/546/Dobrochna%20Hildebrandt-Wypych%20Pokolenia%20mlodziezy%20-%20proba%20konceptualizacji.pdf?sequence=1>

gminy. Młodzież postrzegana jest przez rodziców, nauczycieli, dyrektorów szkół, dorosłych jako grupa, która może stanowić „problem”. Może to wynikać z braku zrozumienia, braku lub niewielkiej wiedzy na temat młodzieży- ich potrzeb, pragnień, celów, ale także deficytów, które odczuwają, co niekorzystnie wpływa na ich potencjał rozwojowy.

Do tej pory nie przeprowadzono kompleksowej diagnozy młodzieży na terenie Gminy Gniezno. Zdawaliśmy sobie sprawę, że jest to zadanie bardzo trudne, ale dzięki zaangażowaniu osób mających na co dzień kontakt z młodymi ludźmi, wierzymy, że diagnoza przede wszystkim posłuży jako istotne źródło wiedzy na temat potrzeb i problemów młodych ludzi. Ujawnia też zarówno zakres oczekiwanych zmian, jak i potrzebę dalszych, pogłębionych badań i monitorowania sytuacji.

1. Przygotowanie badań- jak to się zaczęło?

13 grudnia 2013 r. w Zespole Szkolno – Gimnazjalnym w Szczytnikach Duchownych odbyło się pierwsze – zainicjowane przez Stowarzyszenie Siedlisko spotkanie, poświęcone przygotowaniu diagnozy młodzieży w Gminie Gniezno. W spotkaniu wzięli udział:

- Dyrektor ZSG w Szczytnikach Duchownych Jarosław Kusz
- Dyrektor Zespołu Szkół w Jankowie Dolnym Piotr Maciejewski
- Z-ca dyrektora ZSG w Szczytnikach Duchownych Teresa Zielińska
- Pracownik Urzędu Gminy Gniezno Monika Salska
- Inspektor d/s świadczeń rodzinnych GOPS, radna RG Lidia Pietrzak
- Członkowie Stowarzyszenia Siedlisko:
  - Maria Brykczyńska – prezes
  - Karolina Łachowska-Fiutak- sekretarz
  - Małgorzata Joskowiak-Reszko- członek

W trakcie spotkania ustalono:

- Przedmiot badania

Potrzeby i problemy młodzieży w gminie Gniezno

- Obszary badania:

1. Kontekst lokalny, czyli.... <i>co nas wyróżnia jako miejscowość?</i>
2. Młodzi w miejscowości, czyli.... <i>kim są młodzi i ilu ich jest?</i>
3. Przestrzeń, czyli.... <i>jakie są miejsca dla młodych ?</i>
4. Młodzież a instytucje, czyli.... <i>co instytucje mają do zaoferowania młodzieży?</i>
5. Oferta edukacyjna, czyli.... <i>co młodzieży daje szkoła?</i>
6. Zainteresowania i czas wolny, czyli.... <i>co robią, kiedy nic nie muszą?</i>

- Osoby, z którymi rozmawiamy o sytuacji młodzieży:
  - Młodzież od 13 do 21 roku życia (uczniowie gimnazjów i absolwenci),
  - Placówki oświatowe mające swoją siedzibę na terenie Gminy Gniezno- w Zdziechowie, Jankowie Dolnym i Szczytnikach Duchownych,
  - Ochotnicze Straże Pożarne – Młodzieżowe Drużyny
  - Drużyny harcerskie w ZSG w Szczytnikach Duchownych i Zdziechowie
  - Rodzice
  - Księża w parafiach mieszczących się w gminie Gniezno

- Pracownikami bibliotek z terenu gminy,
- Trenerami UKS,
- Pracownikami Urzędu Gminy Gniezno oraz pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

- Metody badawcze

Badania zostały przeprowadzone zgodnie ze strategią badawczą diagnozy lokalnej. Diagnoza lokalna to proces badawczy, który polega na poznawaniu określonego tematycznie lub geograficznie obszaru. Podjęliśmy się zdiagnozowania potrzeb i problemów młodzieży z gminy Gniezno nie tylko w celu poznawczym (zidentyfikowania problemów i potrzeb), ale także w celu praktycznym, aby podjąć konkretne działania na rzecz młodzieży takie jak: poszerzenie oferty aktywności dla młodych ludzi, stworzenie programów wyrównujących szanse młodych ludzi w obszarach edukacji i umiejętności społecznych oraz wspierające tych młodych, którzy chcą rozwijać swój potencjał.

Zaprojektowane badania są wieloetapowe i obejmują:

1. Ankiety przeprowadzone wśród uczniów na temat czasu wolnego, uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych, korzystania z Internetu, obowiązków domowych, wakacji, pracy zarobkowej i nieodpłatnej, szkoły.
2. Ankiety przeprowadzone wśród absolwentów na temat czasu wolnego, zainteresowań, potrzeb i problemów, obowiązków, uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych.
3. Ankiety wśród rodziców na temat czasu wolnego, zainteresowań, potrzeb i problemów ich dziecka, oferty edukacyjnej, uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych.
4. Warsztaty diagnostyczne dla gimnazjalistów – na temat ich wizji przyszłości.
5. Sondy:
  - czym dla Ciebie jest dobre życie?
  - na co wydałbyś/wydałabyś własne pieniądze?
6. Spacer z aparatem fotograficznym:
  - miejsca, które lubią - miejsca, których unikają
  - miejsca najbrzydsze – miejsca najładniejsze
  - przyroda: miejsca, w których jest chroniona, zadbana – miejsca, w których jest niszczone;

7. Dzienniczek obserwacji:
  - jak spędziłem dzień powszedni?
  - jak spędziłem mój dzień wolny od nauki?
8. Rozmowy indywidualne z rodzicami, bibliotekarkami, trenerami UKS, pracownikami Gminy Gniezno, pracownikami GOPS oraz księżmi z Parafii w Kędzierzynie, Jankowie Dolnym, Zdziechowie i Modliszewku - na temat potrzeb młodzieży, oferty instytucjonalnej dla młodzieży
9. Rozmowa grupowa z Radą Rodziców na temat potrzeb młodzieży, oferty instytucjonalnej dla młodzieży
10. Analiza dokumentów:
  - Strategia Rozwoju Gminy 2004-2020,
  - Raport z badań potrzeb i oczekiwań mieszkańców 2004,
  - dane z GOPS, PUP, GUS
  - dane z Nadzoru Pedagogicznego Dyrektora szkół,
  - dane z Urzędu Gminy Gniezno
  - dane z Banku Danych Lokalnych, serwisu Moja Polis oraz Nasza Kasa,
  - dane z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej,
11. Analiza dokumentów uzyskanych od pedagogów szkolnych i dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych w Gnieźnie.

2. Charakterystyka badań

Badania zostały przeprowadzone w pierwszym kwartale 2014 roku.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane zebrane na potrzeby diagnozy potrzeb i problemów młodzieży w gminie Gniezno.

Tabela 1. Metody badawcze

Metoda badawcza	Respondent	Zakładana próba	W badaniach wzięło udział:
Ankieta	Uczniowie	240 uczniów	158 uczniów
Ankieta	Rodzice ze Zdziechowy i Jankowa Dolnego	127 osób	87 osób
Ankieta	Uczniowie	240 uczniów	208 uczniów

Co lubisz?			
Warsztaty diagnostyczne	Uczniowie	240 uczniów	232 uczniów
Sonda: Czym jest dla Ciebie dobre życie? Na co wydałbyś własne pieniądze?	Uczniowie	240 uczniów	Czym dla Ciebie jest dobre życie?- 31 osób Na co wydałbyś własne pieniądze?-27 odpowiedzi
Dzienniczek obserwacji	Uczniowie	240 uczniów	135 uczniów
Spacer z aparatem fotograficznym	Uczniowie	240 uczniów	23 uczniów
Rozmowa grupowa	Rada Rodziców Szczytniki	10	9 uczestników
Rozmowy indywidualne	Rodzice, proboszcz, drużynowy ZHP, trener, dowódca OSP, bibliotekarki dzielnicowy,	32	20

3. Potrzeby i problemy młodzieży w gminie Gniezno- analiza danych

I. Kontekst lokalny, czyli.... co nas wyróżnia jako miejscowość?

Gmina Gniezno obejmuje niepełnym pierścieniem miasto Gniezno, obejmując 176 tys. ha, 37 miejscowości i 30 sołectw. Gmina ma charakter rolniczy – 76% powierzchni obejmują użytki rolne, zaś 14% - leśne.

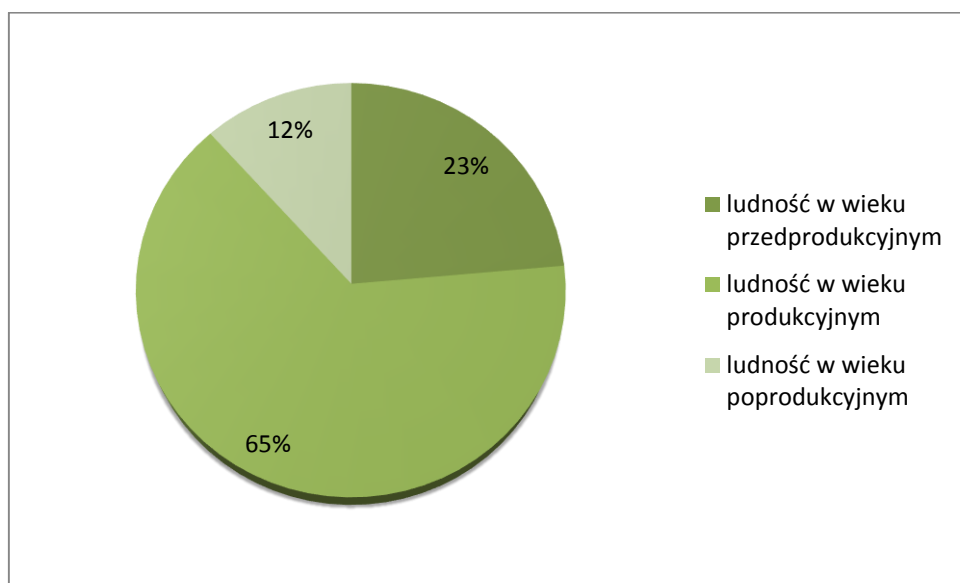
Rysunek 1. Gmina Gniezno

Warto podkreślić, że badani wskazali jako lokalne bogactwo Lasy Królewskie na Dębówcu.

Rysunek 2. Lasy Królewskie - Dębówiec. Fotografia własna.

W strukturze demograficznej pozytywnym zjawiskiem jest udział osób w wieku przedprodukcyjnym, przewyższający udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 1. Struktura demograficzna Gminy Gniezno

Według danych z GUS liczba mieszkańców gminy wynosiła w 2013 roku 10723 osób. Poniższa tabela przedstawia podział mieszkańców ze względu na płeć. Mężczyźni stanowili prawie połowę (49,5%) ludności (udział kobiet 50,5%).

Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy Gniezno

2010		2011		2012		2013	
Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
4894	4929	5044	5077	5151	5239	5309	5414
9823		10121		10390		10723	

Gmina Gniezno według danych statystycznych z 2012 roku jest pierwszą w powiecie i szóstą w województwie pod względem dodatniego salda migracji. Poniżej przedstawiono dane na temat ludności napływowej w ciągu 4 ostatnich lat.

Tabela 3. Liczba ludności napływowej

2010	2011	2012	2013
315	344	311	400

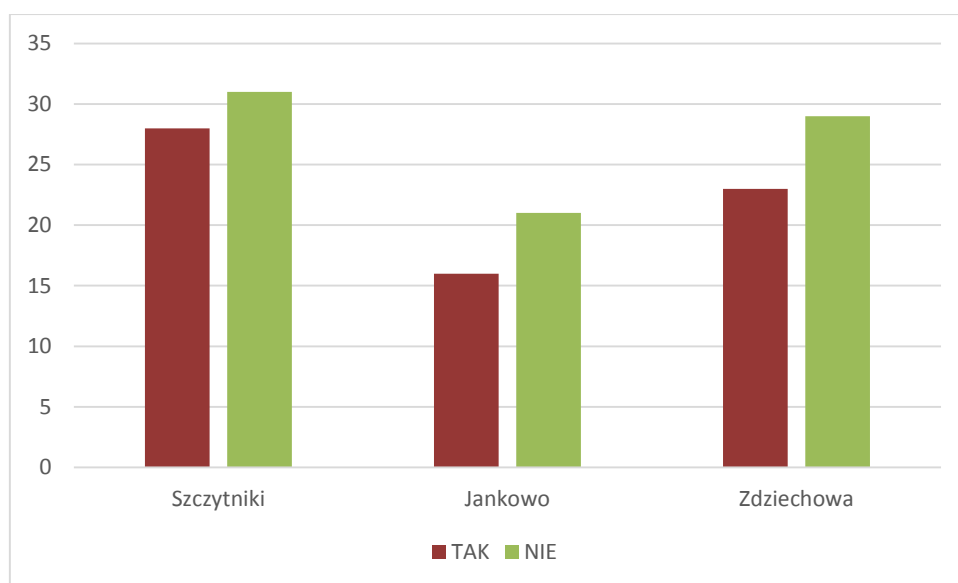
Można zauważyć niewielkie wahania tej liczby i jednocześnie wzrost w 2013 roku w prezentowanym powyżej okresie. Co ciekawe, na pytanie o charakterystykę społeczności lokalnej badani mówili tylko o osiedlaniu się nowych mieszkańców – „*grupy ludzi – trzymają ze swoimi. Nowo przybyli – inna grupa- każdy pod siebie*”(wywiad, rodzice).

Obszar gminy zróżnicowany jest pod względem statusu materialnego mieszkańców. Najzamożniejsi zasiedlają nowo powstałe osiedla domków jednorodzinnych. W 2013 roku nastąpił wzrost liczby rodzin objętych pomocą społeczną (260 rodzin, czyli 913 osób) w porównaniu do 2012 roku (221 rodzin- 751 osób) (Raport GOPS, Analiza rodzin objętych pomocą, 14.01.2014). Według danych GOPS i Powiatowej Komendy Policji narastają problemy społeczne, takie jak alkoholizm, niewydolność wychowawcza, przestępczość. Jednakże pod tym względem gmina Gniezno nie odbiega od innych gmin powiatu gnieźnieńskiego.

Charakteryzując lokalny rynek pracy należy wskazać, że chociaż stopa bezrobocia rejestrowanego nie jest wysoka – wynosiła w 2013 r. 7,5%, to jednak niewysoki jest także udział pracujących wśród ogółu ludności w wieku produkcyjnym – wynosi bowiem zaledwie

14,9% - na 6851 mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym jako osoby pracujące odnotowano 1020, zaś jako bezrobotne – 513 (dane GUS – BDL).

Umiarkowany jest także wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych – zarejestrowanych z terenu gminy było 1117 podmiotów, z najliczniejszą reprezentacją w sekcjach G tj. handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 323 podmioty, oraz F tj. budownictwo – 189 podmiotów. Warto dodać, że zjawisko pracy za granicą nie jest powszechne. Poniższy wykres obrazuje pracę za granicą bliskich badanych uczniów.

Wykres 3. Czy Twoje osoby bliskie pracują zagranicą?

Wśród osób bliskich pracujących poza Polską wskazano najczęściej wujka/ciocię, kuzynostwo. Ponadto rodzic co dziesiątego badanego ucznia pracuje za granicą.

Na terenie gminy działało (wg danych GUS za rok 2013):

- 7 placówek wychowania przedszkolnego (z tego 4 jako oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, łącznie obejmowały opieką 406 dzieci)
- 6 szkół podstawowych (543 uczniów)
- 3 szkoły gimnazjalne (264 uczniów)

Współczynniki scholaryzacji brutto wynosiły:

- dla szkół podstawowych: 68,22%

- dla szkół gimnazjalnych: 67,52%

Wynika z nich, że znaczna liczba potencjalnych uczniów z terenu gminy uczęszcza do szkół poza gminą, a tylko nieco ponad 2/3 populacji najmłodszych mieszkańców gminy tj. w wieku obowiązku szkolnego, realizuje go w na terenie gminy.

Na uwagę zasługują także niskie wskaźniki objęcia mieszkańców gminy zaopatrzeniem w media – wprawdzie 86,3% korzystało z instalacji wodociągowej, ale już tylko co czwarty z kanalizacji, a rzadziej niż co trzeci – z instalacji gazowej (28,7%). Przy tym tylko 11,2% ludności gminy jest obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków.

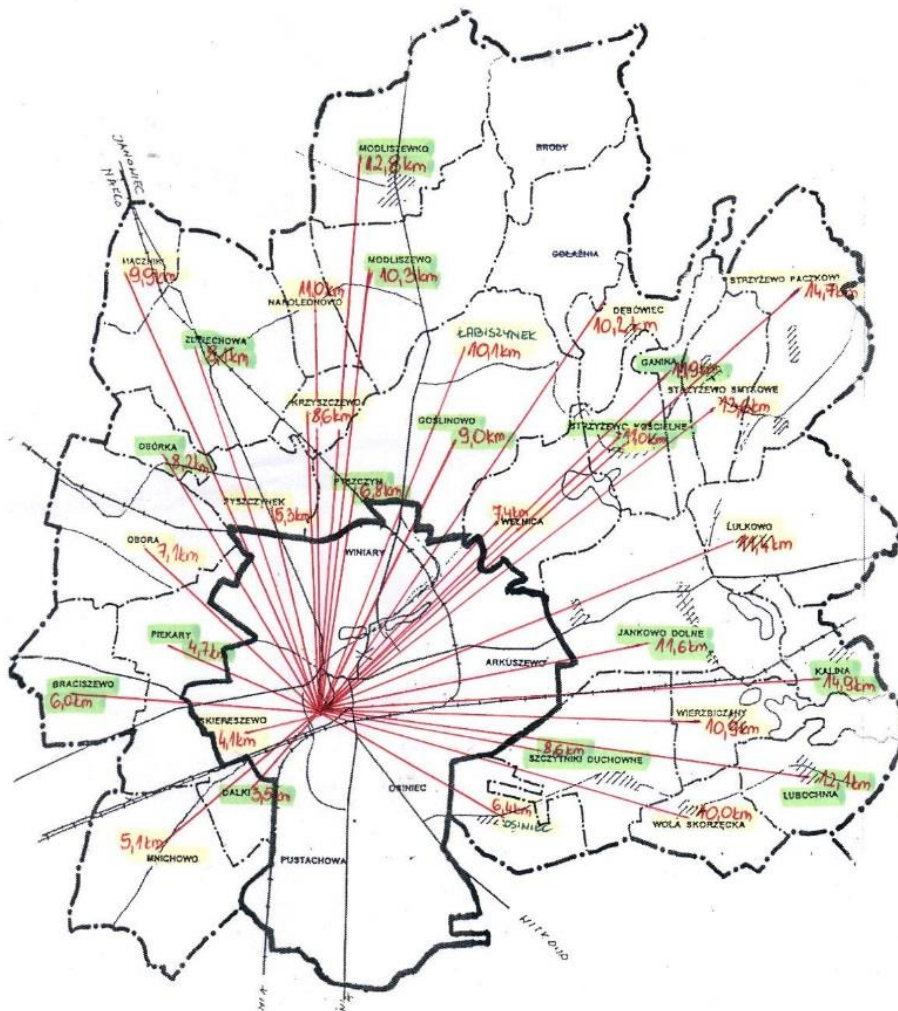
W badaniach wzięło udział 87 rodziców oraz 158 uczniów. Większość badanych stanowią rodziny pełne. Wśród badanych rodziny wielodzietne stanowią 39% (troje i więcej dzieci), natomiast pozostała część to rodziny posiadające jedno lub dwoje dzieci. Badani zróżnicowani są także pod względem wykształcenia: 8% rodziców posiada wykształcenie wyższe, co trzeci badany posiada wykształcenie średnie, a 40% wykształcenie zasadnicze zawodowe.

Podstawowym problemem wskazanym przez badanych rodziców są trudności w dojeździe do innej miejscowości i Gniezna. Brak połączeń autobusowych sprawia, że bez zaangażowania rodziców dzieci i młodzież nie mogą korzystać z dodatkowych zajęć.

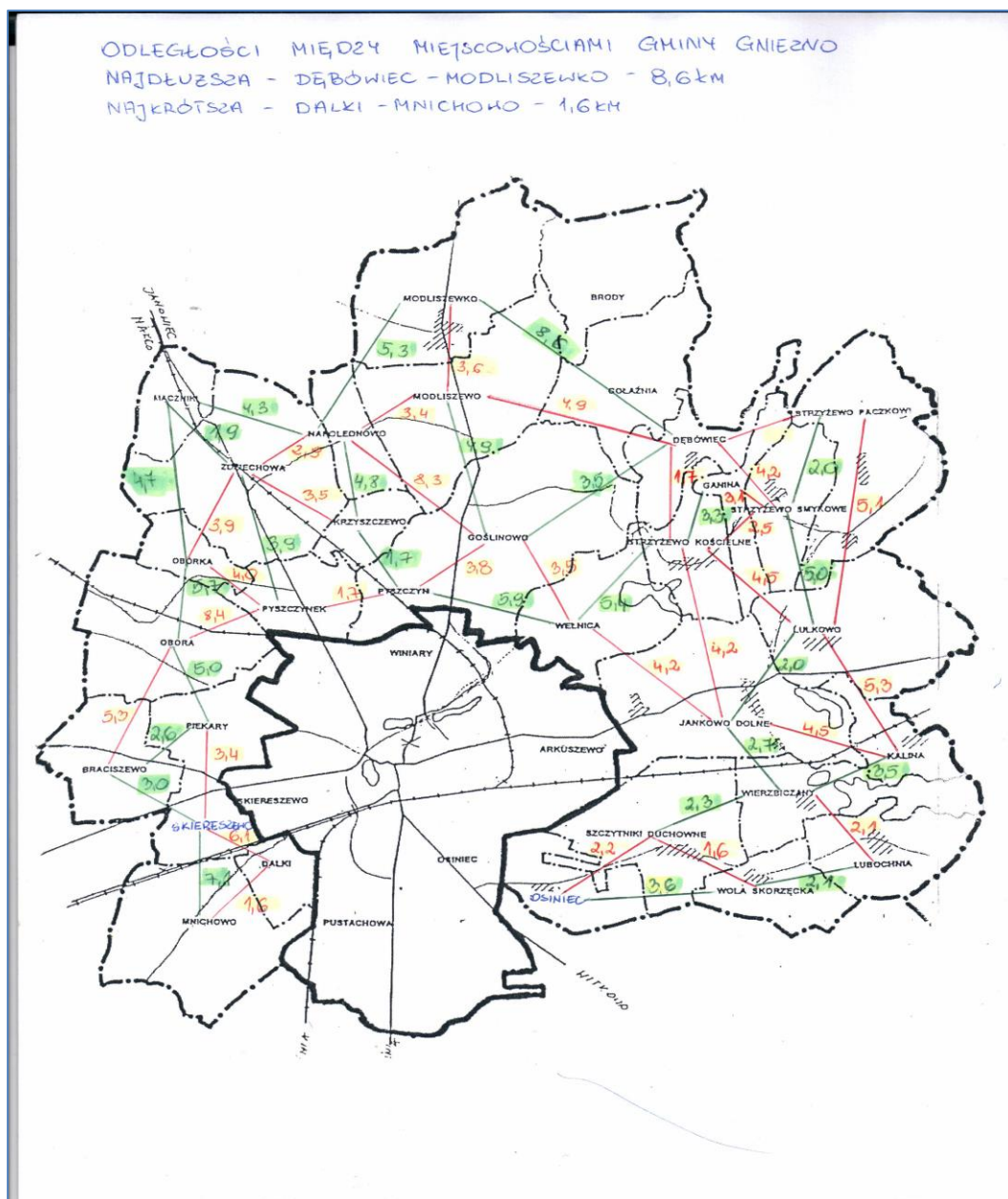
„Po południu nie ma jak dojechać. PKS nie ma. Ciężko się przemieszczać. Do Jankowa nie ma autobusów po południu”, „(...) nie ma jak dojechać na zajęcia, nie ma możliwości, jak rodzice się nie włączą”(rodzice z Ganiny i Strzyżewa Kościelnego).

Poniższa mapa pokazuje odległości pomiędzy miejscowościami.

ODLEGŁOŚCI MIĘDZY MIEJSCOWOŚCIAMI GMINY GNIEZNO
DO CENTRUM MIASTA GNIEZNA
NAJDŁUŻSZA - STRYZEWO PACEKOWE - 14,7KM
NAJKRÓTSZA - DALKI - 3,5 KM

Rysunek 3. Odległości pomiędzy Gnieznom a miejscowościami gminy.

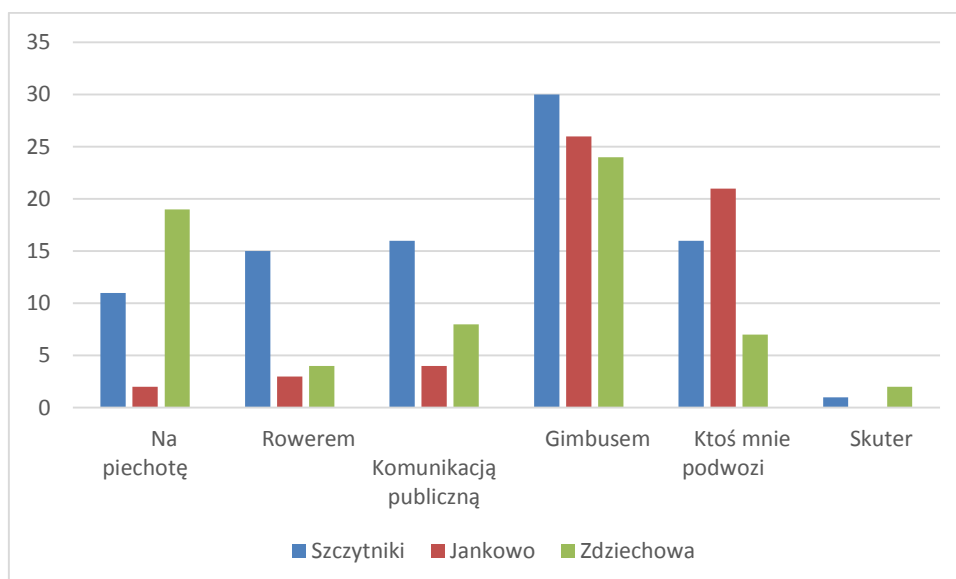

Rysunek 4. Odległości pomiędzy miejscowościami w Gminie Gniezno

W opinii rodziców władze gminy powinny sfinansować dodatkowe kursy autobusów popołudniami. Brak możliwości dojazdu komunikacją publiczną może doprowadzić do wzrostu nierówności społecznych oraz potencjalnego zagrożenia niepowodzeniami edukacyjnymi dzieci i młodzieży z rodzin uboższych, rodziców których nie stać na dowożenie dzieci na zajęcia pozalekcyjne lub chociażby do kina ale także tych, którzy nie dysponują niezbędnym do tego czasem.

We wszystkich badanych miejscowościach uczniowie najczęściej jadą do szkoły gimbusem. W miejscowościach, w których jest szkoła lub do szkoły jest stosunkowo blisko uczniowie pokonują tę trasę na pieszo lub rowerem.

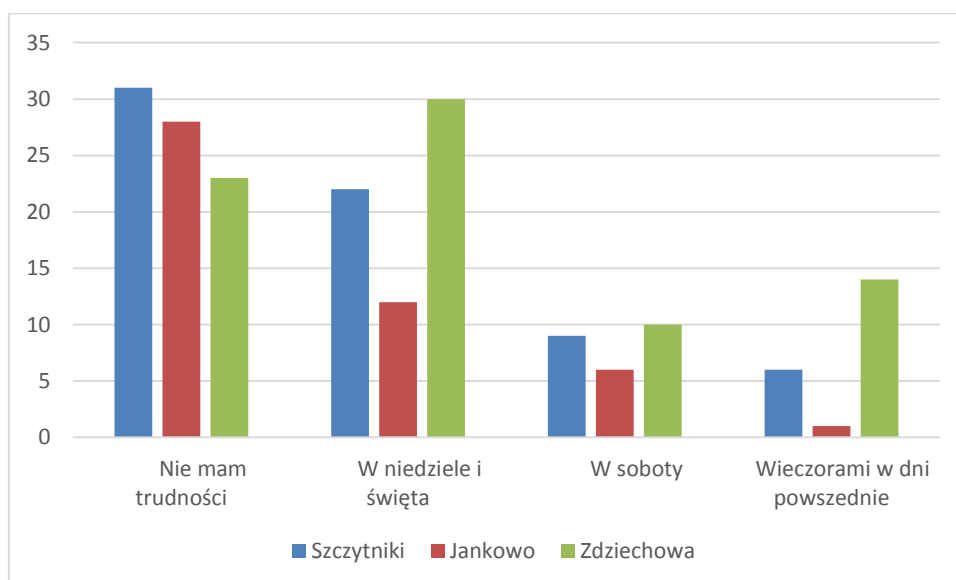

Wykres 4. Dojazd do szkoły

Co trzeci badany uczeń w Szczytnikach Duchownych oraz co piąty w Jankowie Dolnym i Zdziechowie dociera do szkoły w ciągu maksymalnie ½ godziny. Z kolei ok. godziny zabiera dotarcie do szkoły co ósmemu badanemu uczniowi.

Uczniowie wskazali, że trudności w dotarciu ze swojego miejsca zamieszkania do Gniezna mają przede wszystkim w niedzielę i święta. Warto podkreślić, że w niektórych miejscowościach (Zdziechowa) dojazd jest utrudniony także wieczorami w tygodniu.

Wykres 5. Trudności komunikacyjne w dojeździe z miejsca zamieszkania do Gniezna.

II. Młodzi w miejscowości, czyli.... kim są młodzi i ilu ich jest?

Młodzież objęta diagnozą to chłopcy i dziewczęta w wieku 13-21 lat zamieszkujący gminę Gniezno. Uczęszczają do trzech gimnazjów na terenie gminy i ośmiu szkół ponadgimnazjalnych w Gnieźnie. Badania skupiały się przede wszystkim na młodzieży zamieszkującej obszar gminy, w analizach nie ujęto więc młodzieży mieszkającej w Gnieźnie, a uczącej się w gimnazjach na terenie gminy (16% ogółu badanych).

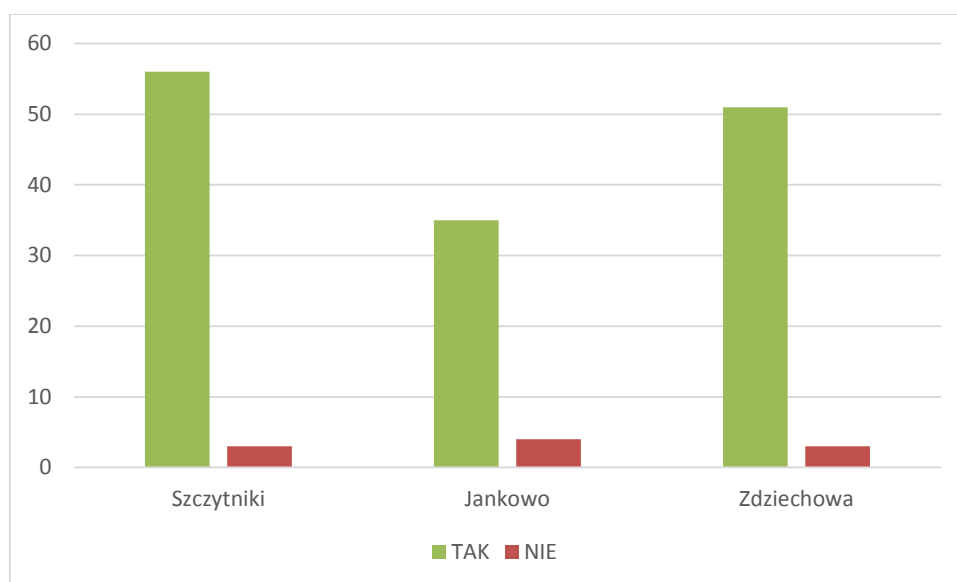
W badaniach wzięło udział 158 uczniów z trzech szkół gimnazjalnych: Szczytnik Duchownych (niecałe 40%), Jankowa Dolnego (25%) i Zdziechowy (34%). Badaniami objęto 92 dziewczyny i 66 chłopców. Najwięcej badanych miało 15 lat, a co trzeci badany miał 17 lat. Jedynie 4 osoby w wieku 18 lat i jedna osoba w wieku 19 lat wzięły udział w badaniach. Warto podkreślić, że badani uczniowie pochodzili z wielu miejscowości leżących na terenie gminy Gniezno. Szczegółowe informacje znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 4. Miejsce zamieszkania

Dalki	2
Jankowo Dolne	19
Ganina	4
Strzyżewo Paczkowe	8
Wierzbiczany	4
Mnichowo	9
Dębówiec	1
Osiniec	12
Szczytniki	11
Lubochnia	5
Wola Skorzęcka	1
Kalina	9
Lulkowo	3
Strzyżewo Smykowe	5
Jankówko	3
Strzyżewo Kościelne	3
Zdziechowa	23
Pyszczynek	3

Modliszewo	5
Modliszewko	6
Obórka	5
Goślinowo	4
Łabiszynek	7
Mączniki	1
SUMA	153

Uczniowie w większości wywodzą się z rodzin pełnych. Znaczna większość posiada rodzeństwo – ponad 93% badanych.

Wykres 5. Posiadanie rodzeństwa

Ponad 45% posiada jednego brata lub siostrę, prawie co trzeci badany – dwoje rodzeństwa. Ponad 8% posiada czworo lub więcej rodzeństwa. Patrząc przez definicję rodzin wielodzietnych (rodzina wielodzietna liczy troje i więcej dzieci) ponad ¼ badanych (28%) wychowuje się w takich rodzinach. Prawie 2/3 badanych ma swój pokój, pozostali badani dzielą swój pokój z rodzeństwem, a 3 osoby z innym członkiem rodziny.

W badaniach wzięła również udział młodzież ponadgimnazjalna – jedynie 20 osób, w tym jedna osoba odpowiedziała drogą mailową. Badani liczyli między 18 a 21 lata. Połowa badanych uczęszczała do liceum ogólnokształcącego, 9 do technikum, a jedna osoba nie kontynuowała nauki. Tylko jedna badana osoba nie ma rodzeństwa, pozostali wychowują się

w rodzinach, w których jest troje dzieci (4 badanych), czworo dzieci (troje), pięcioro dzieci (5 wskazań) i sześcioro dzieci (jedna osoba). Połowa badanych ma swój własny pokój, 2 badanych dzieli pokój z rodzeństwem, 8 osób nie odpowiedziało na to pytanie.

Obraz młodzieży w oczach rodziców

Rodzice uczestniczący w badaniach mieli wskazać zalety i umiejętności swoich dzieci. Wśród odpowiedzi rodzice wymienili różne cechy związane z:

- relacjami z innymi, byciem członkiem grupy: uspołecznienie, uczynność, życzliwość, odpowiedzialność, wrażliwość, grzeczność, łagodność;
- nauką/pracą: spostrzegawczość, pomysłowość, obowiązkowość, chęć do nauki, ambicja, sumienność,
- stylem życia: wysportowanie.

Z kolei wśród umiejętności dzieci rodzice wymienili najróżniejsze zdolności własnych dzieci:

- fotografia
- sport: jazda konno, pływanie, gra w piłkę
- zdolności informatyczne (obsługa komputera)
- zdolności językowe (potrafi mówić w obcym języku)
- zdolności muzyczne (np. gra na gitarze) i wokalne
- zdolności plastyczne
- zdolności teatralne
- zdolności manualne (potrafi majsterkować)
- dba o porządek
- orientuje się w lesie (rodzic jest leśniczym)
- szybko się uczy
- radzi sobie z rodzeństwem, z problemami.

Z odpowiedzi tych tworzy się interesujący obraz młodych ludzi: ludzi posiadających zainteresowania i hobby, rozwijających swoje zdolności.

Badani rodzice zostali poproszeni o wskazanie trudności/problemów, z jakimi borykają się ich dzieci. Wśród nielicznych wskazań pojawiły się: problemy z nauką, artykulacją, nadwrażliwością, nieśmiałością, naiwnością, problemy z koncentracją na lekcjach, radzeniem sobie ze złością, koniecznością spędzania czasu w świetlicy (zbyt długo), dojazdem do szkoły. Co ważne, nie wskazano problemów materialnych, bytowych ani związanych z dostępnością do instytucji i specjalistów działających na rzecz dzieci i młodzieży.

Jednakże nie wszyscy rodzice potrafili wskazać jakiegokolwiek zalety i/lub umiejętności swojego dziecka. 17% badanych rodziców nie potrafiło powiedzieć, czym się interesują ich dzieci oraz jakimi są ludźmi. Można się zastanowić, czy wynika to z braku zainteresowań dziecka (może dziecko niczym się nie interesuje, nic konkretnego nie robi w wolnym czasie), a może z braku zainteresowania dzieckiem (rodzic nie zna swojego dziecka, dlatego tak trudno było mu wymienić choć jedną zaletę i zdolności). To jedynie jedne z wielu możliwych wyjaśnień, dlaczego badani rodzice nie wypowiedzieli się w tych kwestiach.

Do najważniejszych wydarzeń w życiu dziecka rodzice zaliczyli:

- I Komunię Świętą,
- pójście do szkoły, do przedszkola, zmiana szkoły
- śmierć bliskiej osoby (ojca, siostry, dziadka, kolegi),
- przeprowadzkę i budowę domu,
- narodziny,
- wyjazdy- nad morze, w góry, do dziadków,
- nawiązanie nowych przyjaźni.

Można zauważyć, że do istotnych wydarzeń rodzice zaliczyli wydarzenia celebrowane w rodzinie, mające specjalną oprawę (czas odświętny, inny niż codzienny, etap przejścia z jednego stanu do drugiego) i mające zazwyczaj duże znaczenie dla młodego człowieka. Wymienione wydarzenia sytuują dziecko w nowej rzeczywistości: wejście do nowej grupy i zmiana roli społecznej (pójście do szkoły, I Komunia Święta, zmiana miejsca zamieszkania), czas odświętny, wolny od szkoły, od codziennych obowiązków (wyjazd na wakacje) oraz wydarzenie totalnie zmieniające sytuację dziecka i wpływające na jego rozwój, czyli utrata rodzica lub innej ważnej osoby.

Do ważnych wydarzeń zaliczono także mniej doniosłe, jak: jazda konna czy wstąpienie do harcerstwa, przyznanie stypendium naukowego, wyjazd zagraniczny.

Młodzi o sobie ... co cenią w życiu?

Aby poznać system wartości badanych zadano uczniom dwa pytania: „Czym dla Ciebie jest dobre życie?” oraz „Na co wydałbyś własne pieniądze?”

Badani młodzi definiują dobre życie jako:

- szczęście (6 wskazań)
- radość (5 wskazań)

- zdrowie (5 wskazań)
- rodzina (5 wskazań)
- miłość (4 wskazania)

Młodzi powiedzieli więc, że dobre życie oznacza:

„Mieć wszystko, co się pragnie”

„Brak problemów, zobowiązań”

„Dobre życie, to życie z rodziną, zdrowie, szczęście i miłość oraz przyjaciele. Oraz wykonywanie zawodu, który sprawia, że robimy to, co kochamy”

„Dobrze się odżywiać, dbać o zdrowie i ciało”

„Dobre życie to życie według własnego sumienia”

„Życie bez kłopotów, zmartwień, wraz z ludźmi, których kochamy”

„Pomagać innym, dzielić się swoim szczęściem, dbać o dobro innych i swoje”

„Dobre życie to nie tylko dobra materialne, ale przede wszystkim rodzina, przyjaciele, zdrowie”

„Szczęście, bez smutków, wśród rodziny, bez kłamstw”

„Dobre życie to znaczy mieć wszystko, co się pragnie, szczęście, fajnych przyjaciół, spełniać hobby, mieć miłych i dobrych rodziców”

Dobre życie dla badanych oznacza przede wszystkim życie, w którym jest miłość, szczęście, rodzina, bliscy. Warto podkreślić przewagę wartości niematerialnych w dążeniach i celach młodych ludzi w gminie Gniezno. Obraz młodych w badanej gminie jest zbliżony z obrazem młodzieży w Polsce. Badania zrealizowane przez CBOS w 2013 roku² pokazują, że „Lista podstawowych dążeń kształtuje się niemal identycznie jak w 2010 roku. Najważniejsze są: miłość i przyjaźń (49% wskazań) oraz udane życie rodzinne (48%). W dalszej kolejności młodzież stawia na zawodowy wymiar swojej egzystencji. Dwie piąte badanych (41%) jako cel wyznacza sobie zdobycie ciekawej pracy – zgodnej z zainteresowaniami, a jedna trzecia (35%) aspiruje do osiągnięcia wysokiej pozycji zawodowej. Innymi ważnymi celami życiowymi uczniów są satysfakcjonująca sytuacja materialna (29%) oraz spokojne życie – bez kłopotów i konfliktów (28%)”³. Młodzież preferuje wartości związane z afiliacyjną orientacją życiową, której istotnymi fundamentami są udane życie rodzinne, przyjaciele, współpraca, bycie pomocnym.

² CBOS, 2014, Młodzież 2013, www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=673746

³ Tamże, s.6

W naszych badaniach zapytaliśmy młodych, na co wydaliby własne pieniądze.

Badani młodzi najczęściej wymieniali:

- pomoc potrzebującym (7 uczniów) - badani napisali: *WOŚP, Caritas, „Na osoby potrzebujące”, „Na pomoc chorym dzieciom, „gdybym miał dużo pieniędzy oddałbym je biednym”*)
- ubrania (6 wskazań)
- wakacje (5 wskazań)
- jedzenie (5 wskazań)
- rozwój zainteresowań (4 wskazania): sprzęt jeździecki, akcesoria malarskie, rozwój sportowy.
- koncert (3 uczniów)
- własna przyjemność (2 wskazania)

Wśród pojedynczych odpowiedzi pojawiły się także: samochód, motocykl crossowy, tablet lub inny sprzęt, skuter, słodycze, książki, spełnienie marzeń.

Badani młodzi wydaliby pieniądze na własne potrzeby: na zaspokojenie potrzeb fizjologicznych (jedzenie, ubrania), potrzeby przynależności (ubrania, zainteresowania, tablet, motocykl itp.), potrzeby samorealizacji (hobby, koncerty, wakacje, książki). Na znaczenie ubrania zwrócili także uwagę badani rodzice, którzy stwierdzili, że to właśnie ubiór przede wszystkim różnicuje gimnazjalistów – naśmiewają się z gorzej ubranych: *„ja ubieram się w galerii, a ty na targu”*.

Jednakże aż 7 z 27 badanych wskazało, że pomogłoby osobom potrzebującym: chorym, biednym.

Z kolei badana młodzież ponadgimnazjalna wśród swoich mocnych stron (zalet, umiejętności, zasobów) wymieniała takie zalety, jak: miła/ towarzyska, odwaga, zaborczość, odpowiedzialność, punktualność, otwartość, dążenie do celu, pracowitość, uczciwość, wyrozumiałość, zorganizowanie, cierpliwość, asertywność, elokwencja, kontaktowość. Jedynie 4 badane osoby wskazały trudności i problemy, z którymi się borykają. Były to: nauka- przede wszystkim matematyka oraz nadpobudliwość – szybko się denerwuje (1 osoba).

Relacje młodzieży z innymi

Bardzo ważne dla młodych ludzi są kontakty międzyludzkie, różnego rodzaju spotkania towarzyskie z rówieśnikami, a także więzi rodzinne – wskazało tak 85% badanych. Zdecydowana większość badanych (97%) lubi przebywać w towarzystwie przyjaciół.

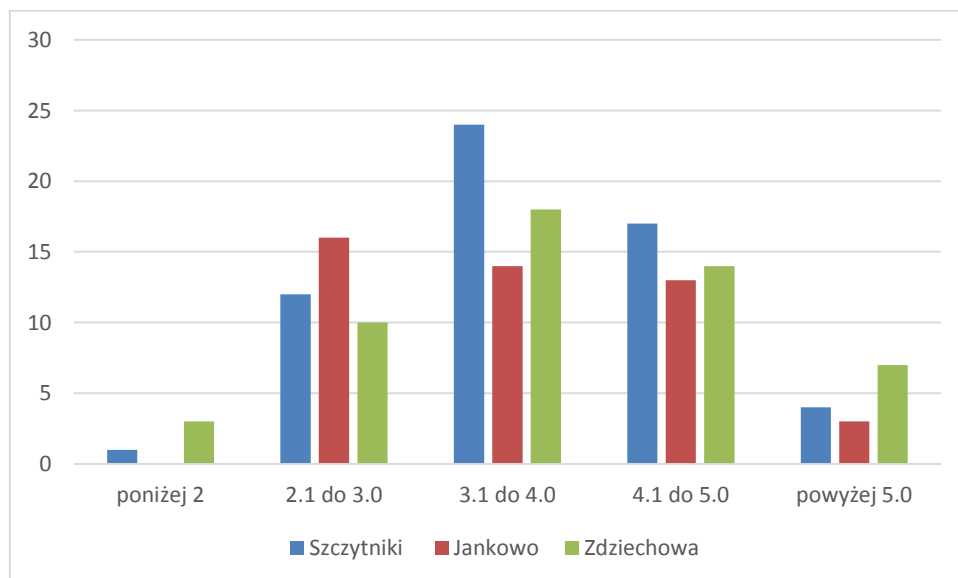
Według niektórych rodziców silne relacje z rówieśnikami wpływają negatywnie na ich (rodziców) relacje z dziećmi – „koleżanka ważniejsza niż rodzina”. Jednocześnie należy dodać, że w opinii badanych rodziców nie ma wyraźnych subkultur ani grup charakteryzujących się zachowaniami agresywnymi w ich miejscowościach.

Analizując relacje rodzinne zapytaliśmy rodziców o sposób spędzania czasu z dziećmi w ciągu ostatnich 2 tygodni przed badaniem. Badani rodzice spędzali czas z dziećmi spacerując, grając w gry planszowe, oglądając TV, spotykając się z rodziną i odrabiając lekcje. Nieco rzadziej pojawiały się takie aktywności jak: wspólne gotowanie, zakupy, sprzątanie, dowożenie dzieci do szkoły/ na zajęcia, zabawy z dziećmi (gra w piłkę, klocki), gry komputerowe, łyżwy.

Warto dodać, że sami rodzice zauważyli różnicę w spędzaniu czasu z dziećmi w okresie świątecznym i pozostałe dni – „To był okres świąteczny, dlatego wydaje mi się że dosyć dużo czasu rodzice poświęcili dzieciom. Na pewno na co dzień jest wspólne odrabianie lekcji”

O nauce...

Z badań wynika, że młodzież jest ambitna i chce kontynuować naukę. Poniższa tabela przedstawia średnie ocen w podziale na miejscowości. Średnie rozkładają się zgodnie z krzywą Gaussa – najwięcej badanych ma średnią w środkowym przedziale pomiędzy 3,10 a 4,0.

Wykres 6. Średnie ocen w podziale na miejscowości

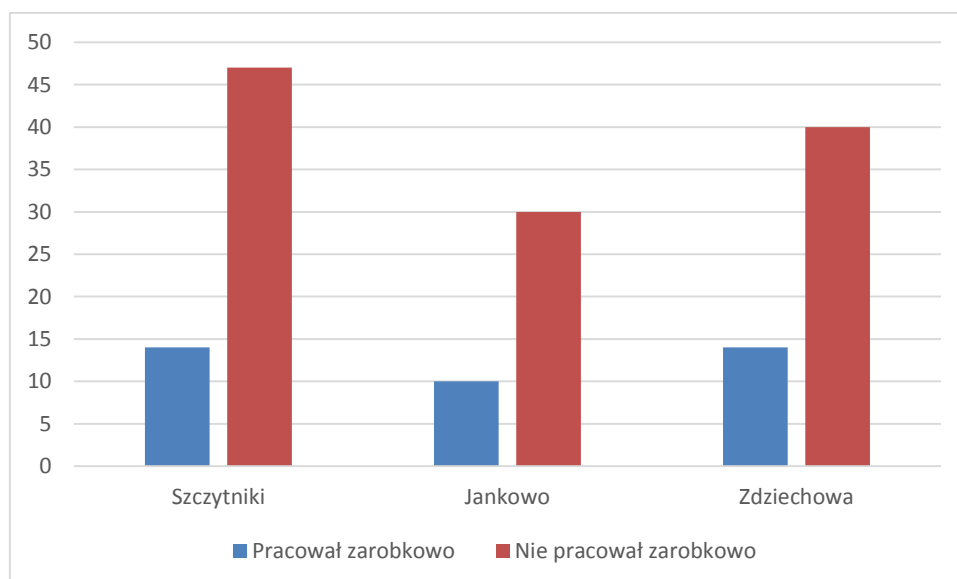
Wielu badanych chce studiować. W opinii badanych rodziców młodzi ludzie w ich miejscowościach przede wszystkim „Kształcą się, studiują, zdobywają zawód”.

W badanych miejscowościach funkcjonują biblioteki. Do obu badanych bibliotek zapisanych jest 247 młodych, 159 dziewcząt oraz 88 chłopców. W opinii bibliotekarek młodzież najczęściej czyta powieści o przyjaźni, miłości, uczuciach, fantastykę, powieści przygodowe, o magii, czarach, duchach, sagi oraz nowości wydawnicze, lektury szkolne. Jednakże według badanych pracowników biblioteki „*zdecydowana większość młodych ludzi nie czyta książek ani czasopism, ale jest również grupa młodzieży systematycznie wypożyczająca książki*” (Biblioteka gminna, Jankowo Dolne).

O pracy...

Praca zawodowa dla większości jest bardzo ważna. Około 20% młodzieży gimnazjalnej chce założyć i prowadzić własną firmę. Badani wysoko cenią samorealizację i wykonywanie w przyszłości pracy, którą lubią i która daje im satysfakcję.

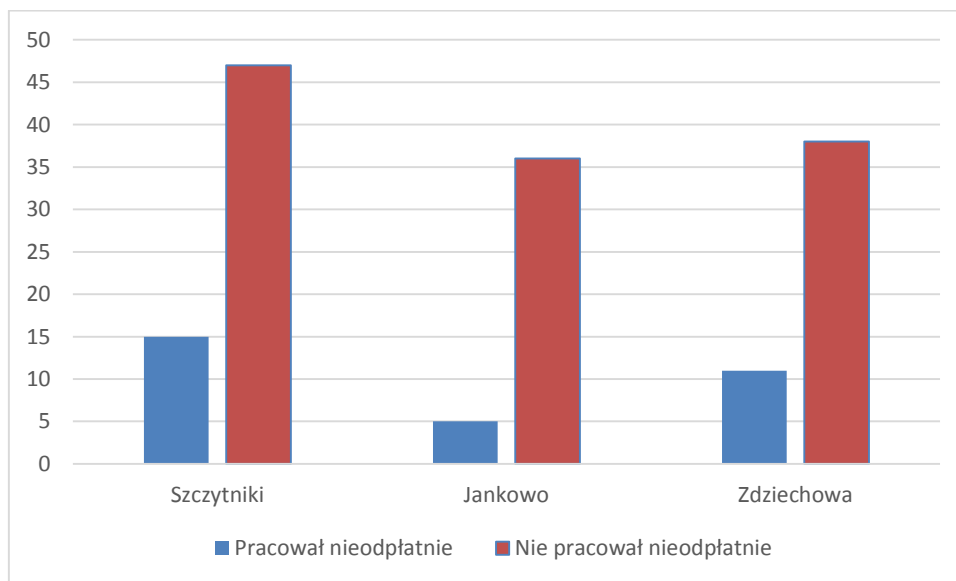
Prawie co czwarty badany podejmował pracę zarobkową w wakacje. Poniższy wykres przedstawia udziały podejmujących taką pracę w podziale na miejscowości w badanej grupie uczniów.

Wykres 7. Praca zarobkowa podejmowana w wakacje

Badani wykonywali różne prace. Była to: praca w gospodarstwie i przy żniwach (ponad połowa), zbieranie owoców, opieka nad dzieckiem, praca u rodziny (u dziadków/wujostwa) oraz w myjni samochodowej, przy produkcji betonu na budowie, w sklepie.

Co piąty badany podejmował pracę nieodpłatną. Ze szczegółowych wskazań nie wynika jednak, aby badani uczniowie mówiąc o pracy nieodpłatnej myśleli o wolontariacie. Są to raczej wszystkie czynności, które wykonywali w wakacje bądź z własnej woli, bądź z woli rodziców, za które nie dostali wynagrodzenia. Były to najczęściej prace rolnicze (w polu), pomoc w sklepie, w ośrodku wypoczynkowym, w myjni, na budowie. Co ciekawe do tej kategorii badani zaliczyli prace, które wynikają z ich obowiązków domowych np. pomoc w domu, sprząatanie, koszenie trawy. Jedynie 3 osoby wskazały pomoc innym.

Wykres 8. Praca nieodpłatna wykonywana w wakacje

O czym marzą? Czego oczekują w przyszłości?

Warsztaty diagnostyczne wykazały, że młodzież marzy o założeniu rodziny, o dalszej nauce, o pracy, część chce się osiedlić w mieście, część na wsi oraz chce prowadzić aktywny i zdrowy styl życia. Przykładem są odpowiedzi dwóch uczniów z gimnazjum w Zdziechowie.

Tabela 6. Oś czasu na wybranych przykładach

Badany	za 5 lat	za 10 lat	za 15 lat	za 20 lat
1.	- koniec nauki w technikum - praca - mieszkać na wsi	- aktywny styl życia -mieszkać na wsi - praca	- aktywny styl życia - praca -planowanie rodziny (jedno dziecko)	- praca - podróżowanie po świecie -dwójka dzieci - aktywny styl życia

			-mieszkać na wsi	
2.	-kontynuowanie nauki – kierunek studiów- psychologiczne, -wybór zawodu- psycholog, pedagog - miejsce osiedlenia- niedaleko miejsca studiów	-ukończenie studiów, dodatkowe kursy, - znalezienie pracy -związek małżeński, -pierwsze dziecko, - dodatkowe kursy dietetyczne - miejsce zamieszkania – niedaleko rodziny	- drugie dziecko - aktywny styl życia - miejsce zamieszkania- tymczasowe- niedaleko rodziny	- rozwój w rodzinie - podróżowanie po świecie i poznanie różnych kultur

Również rodzice odpowiadali, jak widzą przyszłość swoich dzieci. Na pytanie „za 10 lat moje dziecko będzie...” najczęściej rodzice mówili, że ich dziecko:

- ukończy studia (psycholog, leśnik, architekt – urbanista, weterynarz (coś ze zwierzętami),
- zamieszka w średnim lub dużym mieście, ale też zamieszka niedaleko rodziców na wsi,
- założy rodzinę,
- będzie mieć własny dom,
- będzie mieć satysfakcjonująca praca
- zdobędzie zawód np. zda egzaminy na ceremoniarza (jest już ministrantem), będzie rolnikiem, piłkarzem
- będzie podróżować
- usamodzielni się

Podkreśliśmy, że powyższe odpowiedzi to oczekiwania i wizja przyszłości młodych oczami rodziców i ich samych. W realizacji tych celów mogą pomóc według badanych rodziców: rodzice (ich wsparcie), autorytety (nauczyciel, przyjaciel, koleżanka/kolega), własna chęć i motywacja. Rodzice wymienili jednak pewne bariery, które mogą przeszkodzić w osiągnięciu celów takie, jak zdrowie, finanse, dojazdy, chęci- co robić żeby się nie narobić, rówieśnicy-alkohol, ich wpływ. Wśród konkretnych działań, które warto podjąć, aby wspierać młodzież w osiągnięciu celów rodzice wymienili różnorodne zajęcia pozalekcyjne. Obecnie zajęcia pozalekcyjne nie są pozytywnie oceniane „*brak rozbudowanych zajęć pozalekcyjnych, w przedszkolu od niedawna coś jest, zajęcia w stopniu niezadowolającym - coś jest, dzieci przychodzą i są niezadowolone, SKS nudne- lepsze zajęcia sportowe- rodzice wożą do Gniezna do klubów piłkarskich*” (wywiad, Rada Rodziców). Rodzice wymienili również przykładowe zainteresowania uczniów, które mogłyby być bardziej wspierane np. przez szkołę – „*są zajęcia aktorskie, sami uczniowie napisali sztukę teatralną i wystawili*” (wywiad, Rada Rodziców).

III. Przestrzeń, czyli... jakie są miejsca dla młodych?

O miejscach dla młodzieży rozmawialiśmy zarówno z rodzicami, jak i samymi młodymi. W opinii rodziców młodzież spotyka się w różnych miejscach:

- Na boisku , w parku - „*młodzież często tam przebywa. Chłopcy grają w piłkę nożną, dziewczynki siedzą na ławce i rozmawiają, grają też w siatkówkę*” (wywiad, rodzice).
- Na przystankach autobusowych
- Koło sklepu
- W miejscu zamieszkania (Ganina, Strzyżewo Paczkowe i Kościelne) nad jeziorem, na stadionie – w lecie grają w piłkę, zimą jeżdżą na łyżwach
- Czasem świetlica wiejska
- Przy pałacu w Strzyżewie

Badani rodzice uważają, że wiele przestrzeni w ich miejscowościach wymaga uporządkowania, zadbania. Są to przede wszystkim wspomniane wyżej boisko, miejsce na plaży (jest zaniedbana), wykorzystanie świetlicy wiejskiej w Lubochni, miejsce przy parku w Lubochni, plac zabaw za boiskiem do siatkówki (powiększyć), miejsce, w którym można by zorganizować biwak, ognisko.

Badani uczniowie nie potrafili często wskazać, co chcieliby zmienić w swojej miejscowości. Jeden z badanych odpowiedział: „Zwrócić uwagę na potrzebę podtrzymywania dziedzictwa kulturowego mojej miejscowości ...poszanowania jej tradycji i historii”.

Badani uczniowie uwiecznili na zdjęciach miejsca, które lubią, które są najładniejsze oraz te, które są najbrzydsze w ich miejscowościach. Najczęściej wymieniane miejsce najładniejsze to Jezioro Wierzbiczańskie.

Rysunek 5. Jezioro Wierzbiczańskie

Rysunek 6. Jezioro Wierzbiczańskie

Najbrzydszymi miejscami są według młodzieży zanieczyszczone miejsca w lasach, w których ludzie wyrzucają worki ze śmieciami.

Oceny pozytywne – miejsca, które młodzież lubi to:

Rysunek 7. Osinieć

Rysunek 8. Szkoła w Szczytnikach Duchownych

Rysunek 9. Staw- Szczytniki Duchowne

Rysunek 10. Jezioro w Jankowie Dolnym

Z kolei oceny negatywne uzyskały miejsca wskazane poniżej:

Rysunek 11. Przystanek PKS- Szczytniki – miejsce najbrzydsze

Rysunek 12. Droga- Szczytniki Duchowne

Rysunek 13. Oczyszczalnia ścieków – Jankowo Dolne

Rysunek 14. Zaniedbany teren

IV. Młodzież a instytucje, czyli... co instytucje mają do zaoferowania młodzieży?

Analizując podmioty o istotnym wpływie na kształtowanie oferty skierowanej do młodych mieszkańców gminy należy wskazać z jednej strony na instytucje i inicjatywy funkcjonujące w ramach gminy Gniezno, z drugiej zaś – na oddziaływanie sąsiedniego Gniezna jako miasta i powiatu o bogatszej i bardziej spójnej ofercie aktywności kulturalnej, sportowej i edukacyjnej.

4.1 Gniezno

Starostwo Powiatowe wpływa znacząco na środowisko lokalne. Przede wszystkim jest to oddziaływanie na uczniów - 321 młodych mieszkańców gminy Gniezno uczęszcza do szkół ponadgimnazjalnych podległych Starostwu – 104 uczy się w 3 liceach, 217 w zespołach szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto Powiat skutecznie pozyskuje pieniądze unijne na realizację projektów, w których uczestniczą młodzi ludzie z gminy.

Instytucje kulturalne i oświatowe zogniskowane w Gnieźnie to: MOK, CK EsTeDe, kluby sportowe, biblioteka, teatr, kino.

4.2. Gmina Gniezno

Nieoczywisty, choć jednocześnie niebagatelny wpływ na młodzież gminy Gniezno mają działające na jej terenie szkoły. To one poprzez organizację czasu pracy, dojazdów, planu lekcji

i zajęć pozalekcyjnych wpływają na środowisko lokalne, determinując zasób czasu wolnego uczniów i możliwości skorzystania przez nich z przygotowanej oferty. Istotne są działania Rady Rodziców każdej ze szkół, a także skala i zakres projektów unijnych, własnej aktywności nauczycieli i ich gotowości do prowadzenia kół zainteresowań czy wreszcie wsparcia dla oddolnych inicjatyw młodzieży. Szkoła jako instytucja wspiera aktywną młodzież, skupioną najczęściej w samorządzie uczniowskim. Wspomaga ją w działaniach np. w przygotowaniu akcji dla uczniów zdolnych, chcących rozwijać swoje zainteresowania i zdobywać nowe umiejętności realizowane są projekty z zewnątrz np. „Zagrajmy o sukces”. Również organizacje wspierają młodzież w rozwijaniu jej zainteresowań czy zaspokajaniu potrzeb. „Siedlisko” odpowiedziało na potrzeby młodzieży o zacięciu dziennikarskim i zrealizowało projekt „Z radiem w życie” , OSP i drużyny harcerskie angażują młodych i uczą ich odpowiedzialności. Należy także wymienić lokalnych liderów - organizacje pozarządowe np. Młodzi Wielkopolanie czy Siedlisko, drużyny harcerskie w Zdziechowie i Szczytnikach, dwie Młodzieżowe Drużyny OSP, dwa UKS, a także księży.

Spośród inicjatyw gminy należy wskazać przede wszystkim na inwestycję w infrastrukturę sportową, związaną z uruchomieniem Boiska Sportowego Orlik w Mnichowie, jedyne na terenie gminy.

Z kolei Biblioteka w Zdziechowie organizuje spotkania autorskie z pisarzami i innymi animatorami kultury. Zaprasza także teatry Profilaktyczno-Edukacyjne dla dzieci i młodzieży. Są to spektakle o różnej tematyce, np. przeciwdziałanie przemocy, agresji, złości, o grzeczności.

Ważną inicjatywą są zawody pożarnicze organizowane przez OSP z udziałem młodzieży, nie tylko popularne, ale i stanowiące dla młodych ludzi źródło dumy – dzięki wysokim miejscom w Powiatowych Zawodach Pożarniczych.

Jako istotne pole aktywności oddolnej, podejmowanej poza strukturami i finansami gminy, należy wymienić aktywność parafii w Strzyżewie Kościelnym i Jankowie Dolnym.

4.3. Proboszczowie i parafie

W oczywisty sposób główne pole aktywności związane jest z liturgią – w obu parafiach księża wskazują na pracę z ministrantami, stopniowe powstrzymywanie ich odpływu, w jednym przypadku – do służby liturgicznej (jako lektorki) włączone są również dziewczynki. Praca z ministrantami to nie tylko przygotowanie do służby liturgicznej i formacja, ale także – w ocenie księży – kształtowanie charakterów, np. nauka własnego zdania, oszczędności (zbieranie na

wycieczki), zwiększanie pewności siebie. Obok grup ministrantów wymieniony jest również zespół muzyczny, chociaż – jak zauważa proboszcz – jego spotkania i próby przypadają głównie na okres wiosenno-letni, ponieważ brakuje miejsca na spotkania, a ponadto członkowie zespołu są na studiach, poza miejscem pochodzenia.

Jako jeden z podstawowych problemów podejmowanych inicjatyw angażujących młodzież księża wskazują organizację czasu i niedobór czasu dyspozycyjnego młodzieży, przede wszystkim ze względu na długotrwałość dojazdów do i ze szkoły, a w przypadku starszej młodzieży – wymaga to powrotu ze szkoły z Gniezna, co także nie jest łatwe. Zdaniem rozmówców, problemem jest także skostnienie funkcjonujących instytucji np. OSP i brak lokalnych liderów, w tym – bezpośrednio ze środowiska młodzieżowego, a także słaba komunikacja wewnątrz gminy, utrudniająca organizację wszelkich spotkań, podejmowanie inicjatyw. Jednak w ocenie księży, silną stroną młodzieży jest sama gotowość do działania, wydaje się jednak, że w dużym stopniu jest to aktywność, której nie nadano kierunku.

Przeprowadzone rozmowy z rodzicami ujawniają nikłą ich wiedzę o dostępnej ofercie organizacji pozarządowych, parafii czy nawet szkół i OSP.

4.4. Lokalni liderzy

Z kolei rozmowy z lokalnymi liderami obejmowały obok księży: trenerów, założycieli UKS Zdziechowa, komendanta straży pożarnej Zdziechowa oraz drużynowych ZHP Zdziechowa.

Opisując składowe oferty skierowanej do młodzieży rozmówcy wymieniali:

- Wyjazd na basen
- Wyjazd na salę gimnastyczną (ferie)
- Wyjazd integracyjny do różnych miast
- Młodzieżowy zespół muzyczny
- Propozycja włączenia się do redagowania (prowadzenia) gazetki parafialnej
- Służba liturgiczna: spotkania formacyjne służby ołtarza, obozy ministrantów
- Szkolenia w zakresie pożarnictwa
- Turniej tenisa stołowego
- Ogólnopolski turniej wiedzy pożarniczej
- Powiatowy turniej tenisa stołowego
- Zawody piłki nożnej dla drużyn młodzieżowych
- Zawody sportowo pożarnicze
- Konkurs piosenki strażackiej w Witkowie

- Obóz sportowo-pozarniczy
- Konkurs wiedzy o sporcie
- Sekcja piłkarska
- Sekcja tenisa stołowego
- Zdziechowa Tennis CUP
- Zdziechowa Junior CUP
- Zdziechowa CUP
- Halowy turniej piłki nożnej
- Rajdy wojewódzkie

Jako podstawowe bariery prowadzenia działalności skierowanej do młodzieży i jej aktywizacji, rozmówcy wskazywali m.in.:

- Brak odpowiedniej infrastruktury sportowej i sprzętu sportowego (boisko pełnowymiarowe, hala sportowa)
- Słaby odzew ze strony okolicznych mieszkańców (interesują się tym ci sami mieszkańcy, te same osoby, brak nowych ludzi chętnych do współpracy i pomocy)
- Brak środków finansowych na wyjazdy, nagrody itp.
- Braki zasobów ludzkich np. przeszkolonych opiekunów dla młodzieży oraz animatorów, którzy zajęliby się techniczną stroną podejmowanych działań

Mając do czynienia z zaangażowaną młodzieżą, lokalni aktywiści wskazują na wiele jej zalet m.in. odpowiedzialność, dążenie do rozwoju, zainteresowanie społecznością lokalną i gotowość do pomagania. Jednocześnie wskazują na potencjalne słabe strony – szybkie zniechęcanie się, brak systematyczności, nastawienie na natychmiastowy efekt i wirtualizację relacji.

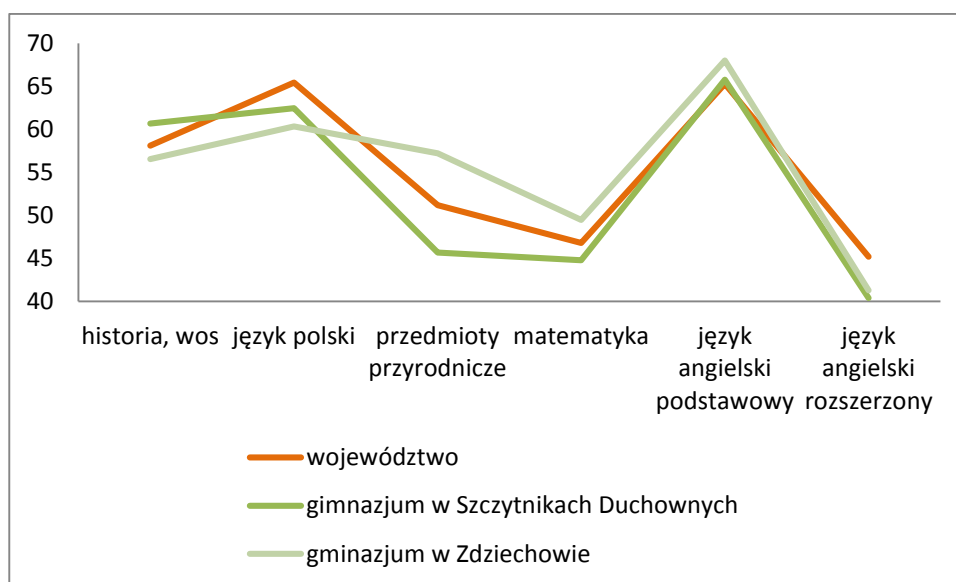
Odpowiadając na postawione pytanie tj. o ofertę zlokalizowanych w gminie instytucji, ukierunkowaną na zaspokojenie potrzeb młodzieży należy wskazać, że z jednej strony występuje taka oferta, zarówno incydentalna (pojedyncze wydarzenia), jak i bardziej systematyczna. Ograniczenia to z jednej strony niedobory zasobów – materialnych, ale przede wszystkim ludzkich, liderów i aktywistów gotowych do działania, z drugiej zaś – gotowości i zaangażowania samych młodych ludzi. Ich rezerwa wypływa przy tym bardziej z braku czasu oraz z niskiej gotowości do długotrwałego inwestowania własnego zaangażowania, niż z jakiegś niechęci czy buntu.

V. Oferta edukacyjna, czyli... co młodzieży daje szkoła?

Gmina Gniezno, w ramach zadań własnych realizuje szereg działań związanych z edukacją – zarówno z realizacją kształcenia, jak i z zapewnieniem jego warunków, a dodatkowo – z rozwojem kultury. Na terenie gminy działa – jak już wspomniano 6 szkół podstawowych, do których uczęszczało w roku 2013 ponad 500 uczniów, a także 3 szkoły gimnazjalne z ponad 250 uczniami. W gminie działają też dwie placówki biblioteczne – ich księgozbiór liczy ponad 24 tys. woluminów, ale mają one tylko nieco ponad 400 czytelników i na tym kończy się lista działających instytucji kultury. W roku 2013 subwencja oświatowa wynosiła około 6 mln zł, przy budżecie gminy obejmującym dochody na poziomie 28,6 mln zł. Wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 10,6 mln zł, na kulturę i ochronę dziedzictwa – 0,55 mln zł, zaś na kulturę fizyczną 0,24 mln. Łącznie zatem obszar oświaty, kultury i sportu stanowił 40% wydatków budżetu gminy w 2013 roku. Na poziomie planów i kierunków działania, podstawowym dokumentem opisującym zamiary władz gminy jest Strategia Rozwoju. W gminie Gniezno jest to dokument obejmujący lata 2004-2020. Zapisy dotyczące młodzieży obecne są w nim tylko w kontekście działań dotyczących edukacji i zaplecza edukacyjnego, a także kultury. Dotyczą one przede wszystkim kwestii: modernizacji i rozbudowy bazy dydaktycznej, organizacji pracowni komputerowych, rozszerzenia zaplecza sportowego, tworzenia przedszkoli i świetlic wiejskich czy dostosowania systemu edukacyjnego do potrzeb mieszkańców Gminy Gniezno i zagwarantowanie zajęć pozalekcyjnych dzieci i młodzieży. Jednym z uwzględnionych zadań jest wdrożenie programu „Przejrzysta Polska”, który obejmuje zwalczanie patologii wśród młodzieży (narkomania, alkohol, grupy wysokiego ryzyka) oraz opracowanie programu wyrównywania szans dla osób niepełnosprawnych. Ponieważ zapisy zawarte w Strategii mają charakter ogólny, bez ustalonych chociażby wskaźników ilościowych, trudno ocenić stopień ich realizacji. W zakresie obejmującym inwestycje i modernizacje wydaje się to najłatwiejsze - pojawiają się one w ramach zadania „Poprawa warunków kształcenia dzieci i młodzieży” i choć oddają przekonanie autorów Strategii o istotności zaspokojenia potrzeb edukacyjnych, kulturalnych i sportowych mieszkańców, to jednak nie przekładają ich na konkretne działania. W zakresie oceny stopnia realizacji tych inwestycji należy wskazać, że w roku 2012 w Mnichowie powstało Boisko Orlik, a w Jankowie Dolnym wybudowano halę sportową, ponadto doposażono szkoły w komputery i wykonano remonty, jednak w zakresie chociażby zajęć pozalekcyjnych czy zaspokojenia potrzeb kulturalnych sytuacja jest dużo gorsza – w szkołach odbywają się głównie zajęcia wyrównawcze.

Obok bazy szkół i obiektów sportowych, w Strategii podniesiono też kwestię rozwoju i modernizacji świetlic wiejskich, które mogłyby pełnić istotną rolę przy organizowaniu wolnego czasu dzieci i młodzieży oraz zajęć dla dzieci w wieku przedszkolnym. W gminie funkcjonuje 17 świetlic, jednak służą one przede wszystkim za miejsca organizacji imprez, a nie do organizacji systematycznych i przemyślanych aktywności czasu wolnego.

Przy braku innych podmiotów i instytucji, jedynymi ośrodkami systematycznie i systemowo realizującymi zadania skierowane do młodzieży są, z samej zasady, szkoły. W przypadku gminy Gniezno podstawowym ich problemem wydaje się niski poziom kształcenia, który przekłada się na wyniki szkół gimnazjalnych w egzaminie gimnazjalnym. Porównanie z wynikami województwa ujawnia, iż w roku 2014 wyniki te oscylowały wokół średniej i tylko dla Zdziechowej w przypadku niektórych przedmiotów przekraczały poziom województwa (przede wszystkim – w przedmiotach przyrodniczych i matematyce).

Wykres 9. Średnia wyników egzaminów gimnazjalnych

Tabela 7. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2014 roku w województwie wielkopolskim oraz badanych szkołach.

Egzamin gimnazjalny 2014 (zestawienie na podstawie raportów OKE w Poznaniu)	historia, wos	Język polski	przedmioty przyrodnicze	Matematyka	język angielski podstawowy	język angielski rozszerzony
województwo wielkopolskie	58,11	65,43	51,18	46,78	65,3	45,2
powiat gnieźnieński	56,88	64,4	49,9	45,35	64,74	42,97
gmina Gniezno	59,4	61,82	49,23	46,23	66,45	40,67
gimnazjum w Szczytnikach Duchownych	60,67	62,48	45,69	44,8	65,77	40,4
gimnazjum w Zdziechowie	56,54	60,33	57,21	49,46	68	41,3

Pewnym osiągnięciem szkół jest wzrost wyników - w Zdziechowie we wszystkich obszarach. Jednak gimnazjum w Szczytnikach Duchownych w roku szkolnym 2014 osiągnęło niższe wyniki niż wcześniej w trzech obszarach: przedmioty przyrodnicze i obu zakresach języka angielskiego.

Nie można dokonać analizy wyników Gimnazjum w Zespole Szkół w Jankowie Dolnym, gdyż jest to nowe gimnazjum i w roku 2015 odbędzie się tam po raz pierwszy egzamin gimnazjalny.

Na podstawie ankiet przeprowadzonych z rodzicami uczniów wszystkich trzech gimnazjów można wskazać, że większość rodziców charakteryzuje się wykształceniem zawodowym (39%) i średnim (30%), a w rodzinach uczniów stosunkowo najczęściej wychowuje się dwójka dzieci (47%), nieco rzadziej – trójka (28%), najrzadziej jedno lub więcej niż troje (po 11%). Chociaż liczba rodzeństwa, determinując charakter i intensywność kontaktów społecznych w rodzinie oraz intensywność zaangażowania rodziców w opiekę i wychowanie, jest istotna dla rozwoju – zarówno społecznego, jak i poznawczego uczniów, szkoły i gmina wydają się niewiele wiedzieć o sytuacji dzieci z rodzin z największą liczbą dzieci, chociaż ich dziesięcioprocentowy udział należy uznać za stosunkowo wysoki.

Oceniając szkołę większość rodziców (64%) wyraziło zadowolenie z oferty edukacyjnej, ale jednocześnie 16% było niezadowolonych, zaś co piąty nie miał zdania. Trudno jednak na podstawie tych danych określić, z czego wypływa niezadowolenie, ponieważ uzyskano tylko trzy uzasadnienia – dwa z nich zresztą wzajemnie sprzeczne, ponieważ wyrażające oczekiwanie większej liczby zajęć dodatkowych oraz wskazujące na zbyt dużą liczbę zajęć dodatkowych.

Odpowiadając na postawione pytanie tj. co młodym mieszkańcom gminy Gniezno oferuje szkoła, należy wskazać, że w istocie rzeczy niewiele – realizację obowiązku szkolnego, prowadzącą do egzaminów gimnazjalnych zdawanych na umiarkowanym poziomie. Nawet więc w zakresie podstawowego obowiązku czyli kształcenia, punkt wyjścia młodzieży z gminy Gniezno wydaje się gorszy i trudniejszy niż ich rówieśników chociażby z miasta. Mając gorsze wyniki egzaminu gimnazjalnego mają też niższy kapitał kulturowy umożliwiający im kontynuowanie kształcenia na dobrym poziomie. Jeśli dodać do tego wskazywane już problemy z dojazdem do szkół kolejnego szczebla, niewielką ofertę obejmującą rozwojowe zagospodarowanie wolnego czasu i niewielki dostęp do instytucji kultury, to trudno uznać, by szkoła i gmina oferowały młodzieży wiele, a można wręcz stwierdzić, że słabo wywiązują się z zaspokojenia chociaż podstawowych potrzeb. I to pomimo szczytnych deklaracji zawartych

w Strategii Gminy i znaczącego udziału wydatków na oświatę, kulturę i kulturę fizyczną w budżecie gminy.

VI. Zainteresowania i czas wolny czyli... co robią, kiedy nic nie muszą?

W badaniu dotyczącym czasu wolnego uczniów w gminie Gniezno, odpowiedzi uzyskano od 135 uczniów. Ponieważ możliwe było wymienienie kilku typowych dla własnego stylu spędzania wolnego czasu aktywności, uzyskano więcej opisów niż wynosiła liczba uczniów. W przypadku dnia powszedniego – uczniowie wskazywali średnio dwie aktywności, natomiast w przypadku weekendu, kiedy to czasu wolnego do dyspozycji pozostaje więcej – 2,5h, weekendy charakteryzuje też większa pula wymienianych aktywności (34 różne działania w dni powszednie, 40 w weekendy). Wśród wskazań dominuje wykorzystanie komputera – wymienione przez prawie 40% uczniów zarówno w dni powszednie, jak i w weekendy. Najczęściej wymieniane aktywności podejmowane w czasie wolnym w dni powszednie to obok korzystania z komputera – gry, koszykówka, opieka nad zwierzętami. Wśród aktywności tych dominują działania albo wprost związane z interakcjami z innymi (jak spotkania ze znajomymi, spędzanie czasu z rodziną) albo potencjalne związane z takimi interakcjami (jak korzystanie z komputera, które może być zarówno indywidualne, jak i realizowane w kontakcie z innymi, podobnie gry czy oglądanie telewizji). Niewiele więc badani uczniowie przejawiali działań izolujących, odcinających ich od innych – za takie można chociażby uznać słuchanie muzyki, choć i ono często ma charakter aktywności współdzielonej.

Tabela 8. Czas spędzany w dzień powszedni.

DNI POWSZEDNIE	Dziewczyny	chłopcy	Wszyscy	Udział
komputer	23	25	48	39,7%
gry	14	7	21	17,4%
koszykówka	11	6	17	14,0%
zwierzęta	12	5	17	14,0%
TV	10	6	16	13,2%
spotkania ze znajomymi	8	7	15	12,4%
Piłka	5	7	12	9,9%
Rodzina	8	1	9	7,4%
słuchanie muzyki	9	-	9	7,4%

Wśród rzadziej wymienianych aktywności czasu wolnego pojawiały się: pomoc rodzicom (8 wskazań, głównie dziewczynki, co do zasady nie jest to aktywność czasu wolnego), przyjaciele (7 wskazań), rower, oglądanie filmów, spacer, taniec, wędkarstwo, hokej, capoeira, tenis i tenis stołowy, basen, zbiórki harcerskie. Obok aktywności wiążących się z interakcjami, wiele jest w tym aktywności o charakterze sportowym i rekreacyjnym.

Z kolei w weekendy, lista aktywności jest nieco dłuższa i odmienna. Znikają z niej aktywności związane z uczestnictwem w zorganizowanych spotkaniach jak zbiórki harcerskie czy część aktywności sportowych (można sądzić, że związanych z sekcjami czy treningami w szkole), za to znaczenia nabierają spotkania z rodziną. Aktywności mają głównie charakter związany ze spotkaniami – z przyjaciółmi, znajomymi, rodziną. Dostrzec można duże znaczenie muzyki, ale także czytanie czy spędzanie czasu ze zwierzętami. Wśród wskazań mniej popularnych pojawiają się – oglądanie filmów (jako filmy, kino i TV), prace domowe, spotkania ministrantów, bieganie i spacer, taniec, ale i zakupy lub wędkarstwo, rekonstrukcje historyczne i sen.

Tabela 9. Czas spędzany w weekendy

WEEKENDY	dziewczyny	Chłopcy	Wszyscy	udział
komputer	19	28	47	38,8%
rodzina	22	10	32	26,4%
spotkania ze znajomymi	13	8	21	17,4%
zwierzęta	12	5	17	14,0%
muzyka	7	6	13	10,7%
przyjaciele	10	1	11	9,1%
skuter	3	8	11	9,1%
książki	8	1	9	7,4%
rower	6	3	9	7,4%
sluchanie muzyki	7	2	9	7,4%

Z kolei młodzież ponadgimnazjalna (20 badanych) wskazała, że w czasie wolnym, gdy nic nie muszą najchętniej:

- uprawiają sport (2/3 badanych)
- spotykają się ze znajomymi (połowa badanych)
- korzystają z komputera (8 badanych)
- oglądają TV (6 badanych)

- słuchają muzyki (co czwarty badany)
- czytają książki (3 badanych)
- śpią (1 badany)

Wyłaniający się z odpowiedzi uczniów gimnazjum gminy Gniezno oraz młodzieży ponadgimnazjalnej obraz aktywności czasu wolnego ujawnia dwa istotne elementy jego charakterystyki: po pierwsze, są to przede wszystkim działania podejmowane w interakcji, są przejawem dążenia uczniów do utrzymywania kontaktów z innymi, głównie z rówieśnikami, ale nie wyłącznie. Po drugie – jest to w większości wypoczynek czynny – albo w sensie aktywności fizycznej (różne formy sportu i rekreacji) albo w sensie aktywności umysłowej i społecznej (korzystanie z komputera, czytanie, spotkania). Najbardziej bierne formy tj. oglądanie telewizji czy spanie, są wskazywane, ale stosunkowo rzadko.

Chociaż wykorzystanie komputera jako aktywność czasu wolnego zadeklarowała tylko część badanych, wszyscy uczniowie korzystają z komputera i internetu. Korzystanie z komputera wiąże się z szeregiem aktywności, wśród których najczęściej wskazywane wiążą się z wykorzystaniem internetu, nauką i kontaktami z innymi. Uczniowie powszechnie deklaruowali wykorzystanie komputera do słuchania muzyki czy oglądania filmów, a więc do uczestnictwa w kulturze, powszechnie wskazywali również korzystanie z mediów społecznościowych. Nieco rzadsze są wykorzystania wiążące się z aktywnością twórczą – pisanie, obróbką i publikowaniem zdjęć czy tworzeniem muzyki. Poniżej w tabeli zestawiono wszystkie (po malejącym uporządkowaniu wg częstości wskazań) wymieniane przez badanych aktywności z zachowaniem podziału na miejscowości.

Tabela 10. Korzystanie z komputera

Kiedy korzystasz z komputera, co robisz najczęściej?	Szczytniki	Jankowo	Zdziechowa	Suma
Słucham muzyki i klipów muzycznych	35	35	47	117
Utrzymuje kontakty ze znajomymi (Facebook, Nasza Klasa, komunikatory, czaty, maile itp.)	49	22	42	113
Odrabiam lekcje, uczę się	38	27	45	110
Oglądam filmy	39	31	38	108

Gram (sieciowo lub indywidualnie)	36	25	37	98
Ściągam i wymieniam pliki	30	32	36	98
Czytam blogi	27	22	24	73
Rozwijam swoje zainteresowania (np. uczę się czegoś samodzielnie, zdobywam nowe informacje)	26	19	27	72
Śledzę fora internetowe (czytam lub piszę)	36	15	19	70
Szukam rozrywki (plotki, humor, demotywatory itp.)	31	24	8	63
Szukam wiadomości (np. na portalach)	21	16	21	58
Piszę bloga lub prowadzę funpage na Facebooku	12	19	23	54
Robię zakupy	14	13	15	42
Opracowuję zdjęcia i grafikę komputerową	9	9	8	26
Tworzę muzykę	6	2	7	15
Robię filmy	2	5	3	10

Badani młodzi dorośli (20 badanych) korzystając z komputera najczęściej:

- Słucha muzyki i klipów muzycznych (wszyscy badani)
- Utrzymuje kontakty ze znajomymi (Facebook, Nasza Klasa, komunikatory, czaty, mail (wszyscy badani)
- Ściąga i wymienia pliki (19 badanych)
- Szuka wiadomości np. na portalach (16 badanych)
- Rozwijam swoje zainteresowania np. uczę się czegoś samodzielnie, zdobywam nowe informacji (14 badanych)
- Robi zakupy (8 badanych)
- Opracowuje zdjęcia i grafikę komputerową (8 badanych)
- Píše bloga lub prowadzi funpage na Facebooku (8 badanych)

Powszechność korzystania z komputera w sposób związany z aktywnością internetową idzie w parze z deklarowaną powszechnością korzystania z internetu – niemal wszyscy uczniowie korzystają z niego w domu, a ponadto także w innych miejscach – jak szkoła, mieszkania

znajomych, publiczne miejsca dostępu – jednak wyraźnie mają one uzupełniający charakter. Można więc uznać, że pod względem dostępu i korzystania, badani uczniowie z gminy Gniezno w pełni reprezentują pokolenie cyfrowe, nie doświadczając trudności w dostępie do internetu, mimo wiejskiego charakteru gminy.

Tabela 11. Korzystanie z Internetu

Gdzie przede wszystkim korzystasz z Internetu?	Szczytniki	Jankowo	Zdziechowa	Suma
W domu	63	39	55	157
W szkole	22	17	25	64
U znajomych	18	15	27	60
W publicznych miejscach dostępu (np. biblioteka)	8	5	8	21

Obok samodzielnie podejmowanych aktywności, ważny zakres zagospodarowania czasu wolnego to uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych, organizowanych w szkołach, do których uczęszczają badani. Bierze w nich udział nieco mniej niż połowa z nich, przy czym najniższy odsetek charakteryzuje uczniów ze Szczytnik, najwyższy zaś ze Zdziechowej. Udział w zajęciach pozaszkolnych jest jeszcze mniej powszechny i deklarowany przez rzadziej niż co trzeciego ucznia, ponownie najmniejsza częstotliwość charakteryzuje uczniów ze Szczytnik, zaś Jankowo i Zdziechowa okazują się podobne, z odsetkiem uczniów uczestniczących w zajęciach pozaszkolnych ponad dwukrotnie wyższym niż w Szczytnikach.

Tabela 12. Uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych

	Szczytniki	Jankowo	Zdziechowa	Suma
Udział w zajęciach pozalekcyjnych	29%	51%	62%	46%
Udział w zajęciach pozaszkolnych	16%	42%	41%	30%

Wśród zajęć pozalekcyjnych najczęściej wskazywane obejmują:

- chór szkolny (24 wskazania)
- język polski (19 wskazań)

- zajęcia sportowe (18 wskazań)

Natomiast spośród zajęć pozaszkolnych najczęściej wskazywane są:

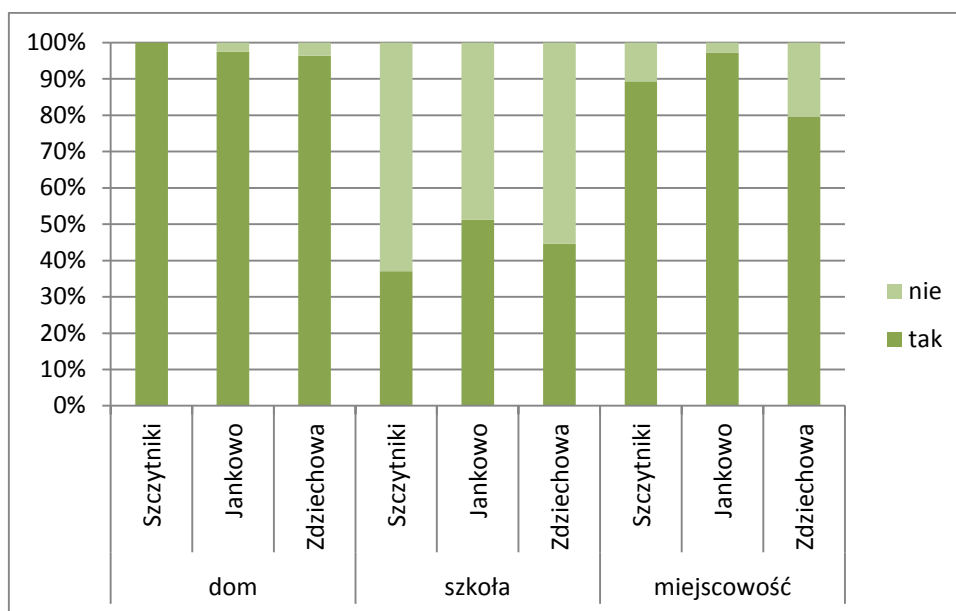
- harcerstwo (11 wskazań)

- język angielski (9 wskazań)

- taniec (5 wskazań)

Z kolei większość badanych ponadgimnazjalistów nie uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych i pozalekcyjnych, ponieważ nie odczuwają takiej potrzeby, nie ma ciekawych zajęć lub w ich miejscowości żadna instytucja nie oferuje takich zajęć. Osoby, które korzystają wskazały zajęcia sportowe (capoiera) i korepetycje z matematyki.

Dla większości badanych uczniów dom i miejscowość pochodzenia stanowią miejsca, w których lubią oni spędzać wolny czas, jednak zdecydowanie miejscem takim nie jest szkoła. Najwyższy udział lubiących spędzać czas w swojej miejscowości charakteryzuje uczniów z Jankowa, wśród nich także najwięcej, ponieważ aż połowa lubi swoją szkołę. Dla nielubiących szkoły kojarzy się ona przede wszystkim z nauką i nudą.

Wykres 10. Miejsca, w których młodzież lubi spędzać czas.

Spośród różnych aktywności i sposobów spędzania wolnego czasu, w których uczestniczyli w ciągu minionego roku, uczniowie najczęściej wymieniają spotkania z przyjaciółmi (wydaje się, że wszyscy gimnazjaliści powinni tu zadeklarować, że takie spotkanie miało miejsce, ale choć czyni to większość, to jednak nie wszyscy) oraz wycieczkę, a dla swoistej równowagi, niemal równie często – zakupy w galerii handlowej. Stosunkowo często wskazywane są także działania związane z aktywnością sportową jak udział w zawodach i treningach oraz z uzupełnianiem wiedzy – jak zajęcia dodatkowe i wyrównawcze. Poniżej zestawiono odpowiedzi uczniów uwzględniając zróżnicowanie w ramach miejscowości, po malejącym wg liczby wskazań uporządkowaniu.

Tabela 13. Aktywności podejmowane przez młodzież w ostatnim roku.

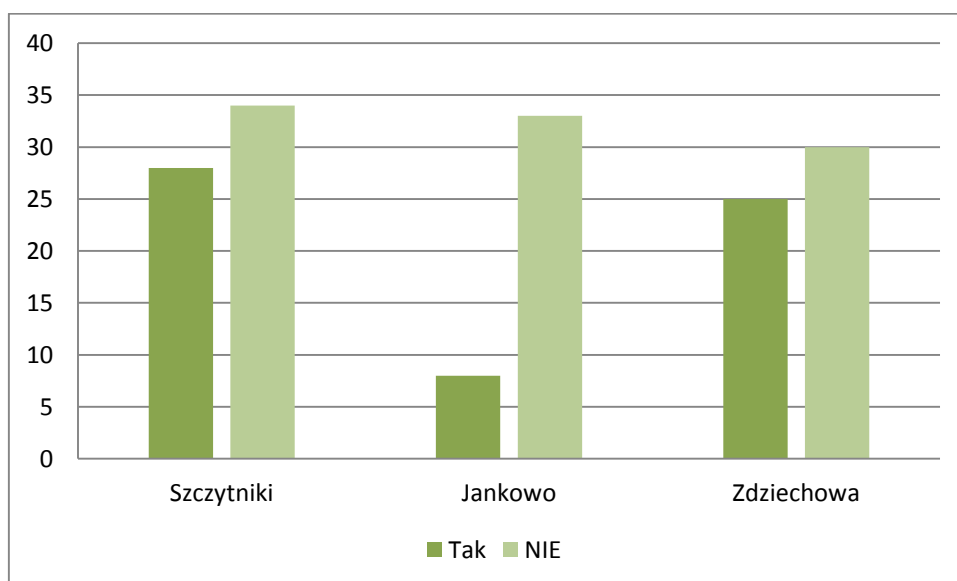
Zaznacz, w czym uczestniczyłeś/łaś w ostatnim roku	Szczytniki	Jankowo	Zdziechowa	Suma
spotkanie z przyjaciółmi	52	33	50	135
wycieczka	47	31	51	129
zakupy w galerii handlowej	43	31	45	119
festyn	25	15	39	79
zawody	28	24	22	74
lekcje dodatkowe	25	19	25	69
trening	22	12	30	64

konkurs	20	12	25	57
rajd	23	11	18	52
Koncert	24	8	19	51
korepetycje	11	12	15	38
zajęcia wyrównawcze	9	11	14	34
praca zarobkowa	10	2	16	28
wystawa	9	3	7	19
kurs	4	6	8	18
wolontariat	6	2	10	18
zbiórka harcerska	1	1	15	17
staż	3	0	0	3

Najczęściej podejmowaną aktywnością przez młodych dorosłych były spotkania towarzyskie – podobnie jak młodzież gimnazjalna także wszyscy w tej grupie tak spędzali czas w ostatnim roku. Kolejną aktywnością, którą podejmowali wszyscy w tej grupie są zakupy w galeriach handlowych. Prawie wszyscy (18 osób) uczestniczyli w wycieczce i w festynie. 11 badanych było na koncercie, a 10 badanych podjęło aktywność wolontariacką. 9 młodych podejmowało pracę zarobkową w ostatnim roku.

Niecałe 40% badanych gimnazjalistów wyjechało na wakacje trwające dłużej niż 2 tygodnie. Tymczasem ponad 60% badanych uczniów nie było na takim wyjeździe.

Wykres 11. Czy byłeś w zeszłym roku na wakacjach dłużej niż 2 tygodnie, aby odpocząć?

Najczęściej badani spędzili wakacje u rodziny i nad morzem (w obu przypadkach po 11%). Kolejne 7% badanych spędza wakacje za granicą. Pozostali badani spędzili wakacje w górach (4 osoby), nad jeziorem i na Mazurach (po 3 osoby), na koloniach i na pielgrzymce (po 1 osobie).

Nieco odmienny obraz czasu wolnego uczniów zarysowują wypowiedzi rodziców. Przede wszystkim większość rodziców (74%) deklaruje, że dzieci mają stałe obowiązki domowe. Jednakże tylko w jednym przypadku mają one charakter pracy w gospodarstwie rolnym. W przeważającej większości są to czynności związane z utrzymaniem porządku w pokoju lub w domu, pomocą w przygotowywaniu posiłków, opieką nad młodszym rodzeństwem lub zwierzętami domowymi. Kilku rodziców wskazało naukę jako podstawowy obowiązek. Pozwala to sądzić, że w badanych rodzinach dzieci nie są przeciążane obowiązkami, a zatem dysponują czasem wolnym.

Zgodnie z deklaracjami rodziców większość dzieci (70%) uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych w szkole lub poza szkołą. Część tych aktywności wymaga dowiezienia dzieci do Gniezna, co zmniejsza ich dostępność.

Zdaniem rodziców, ich dzieci w ramach czasu wolnego podejmują takie aktywności jak: spotkania z rówieśnikami, TV, komputer, Internet, zajęcia sportowe, gra na instrumencie, słuchanie muzyki, taniec, śpiew, fotografia, spacer po lesie, zabawa z młodszym rodzeństwem, psem/kotem, jazda konna, wędkarstwo, gry planszowe w tym szachy, czytanie, zajęcia kulinarne. Wskazywane przez rodziców aktywności są zatem zasadniczo zbieżne z tymi, które deklarują jako często podejmowane w czasie wolnym badani gimnazjaliści.

Kwestie aktywności uczniów zamyka analiza preferencji w podziale na czynności związane z interakcjami z innymi ludźmi, z przedmiotami i z danymi (pozyskiwanie danych). Obraz ten, zarysowany jako zbiorowa charakterystyka badanych uczniów gimnazjów z terenu gminy, oddaje skalę uspołecznienia i wagi, jaką dla młodych ludzi w okresie dorastania mają inni i relacje z nimi. Podobnie jak skupione na interakcjach aktywności czasu wolnego, w tym – interakcyjne wykorzystanie komputera, także odpowiedzi na pytania o ulubione działania, podkreślają ten fakt. Odsetek wskazań pozytywnych (bardzo lubię i lubię) dla aktywności związanych z ludźmi to 60%, dla zdobywania danych, wiedzy wynosi on 44% zaś w przypadku przedmiotów wynosi 39% i odsetek wskazań negatywnych okazuje się w tym przypadku wyższy niż pozytywnych (46%).

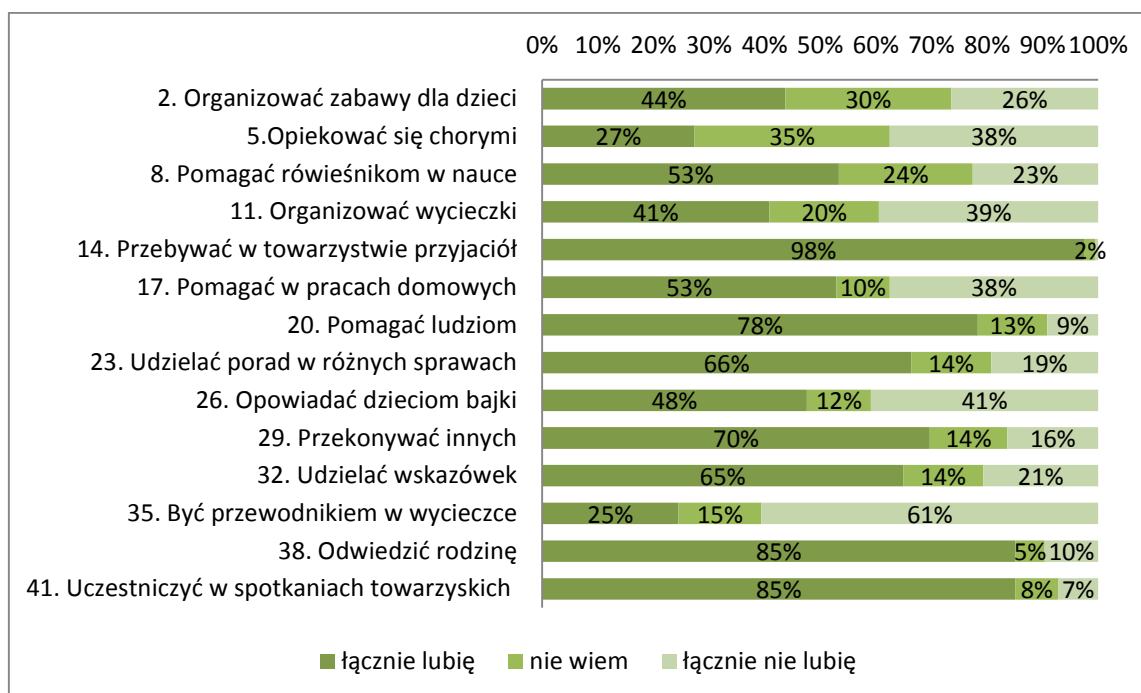
Nie oznacza to, że wszystkie działania związane z ludźmi, przedmiotami i danymi są równie lubiane i równie nie lubiane. Działania związane z relacjami z ludźmi wprawdzie uzyskują

najwięcej wskazań pozytywnych, ale wśród nich są aktywności mniej i bardziej lubiane. Poniżej zestawiono wskazania dla trzech aktywności o najwyższym odsetku wskazań pozytywnych oraz trzy, które najmniej uczniów wskazało jako lubiane.

Tabela 14. Aktywności związane z relacjami z ludźmi

Co lubisz?	bardzo lubię	lubię	nie wiem	nie lubię	bardzo nie lubię	odsetek lubiących
Przebywać w towarzystwie przyjaciół	160	43	4	1		98%
Odwiedzić rodzinę	92	85	11	10	10	85%
Uczestniczyć w spotkaniach towarzyskich	104	73	16	9	6	85%
Organizować wycieczki	25	60	41	66	16	41%
Opiekować się chorymi	5	52	73	56	22	27%
Być przewodnikiem w wycieczce	14	37	31	94	32	25%

Młodzi ludzie potrzebują interakcji, wchodzą w interakcje i jeśli jakieś działanie ma ich zainteresować, to musi mieć ono społeczny, interakcyjny charakter, umożliwiać kontakt z innymi ludźmi, a przede wszystkim – z rówieśnikami. Można uznać, że dominujące i kluczowe dla podejmowanych aktywności są w przypadku młodych mieszkańców gminy potrzeby społeczne. Jednocześnie jako lubiane częściej wskazywane są działania niezobowiązujące – spotkania, odwiedziny niż wymagające zaangażowania i organizacji. W relacjach z innymi cenne jest więc raczej wspólne bycie niż wspólne działanie, a tym bardziej – organizowanie i koordynowanie działania innych. Można to uznać za przejaw swoistego lenistwa lub oportunisty, które jednak nie ma skrajnego charakteru, wszak ponad połowa badanych lubi udzielać wskazówek czy pomagać rówieśnikom – są to jednak działania mniej preferowane niż wskazywane wspólne spędzanie czasu.

Wykres 12. Aktywności związane z relacjami z ludźmi

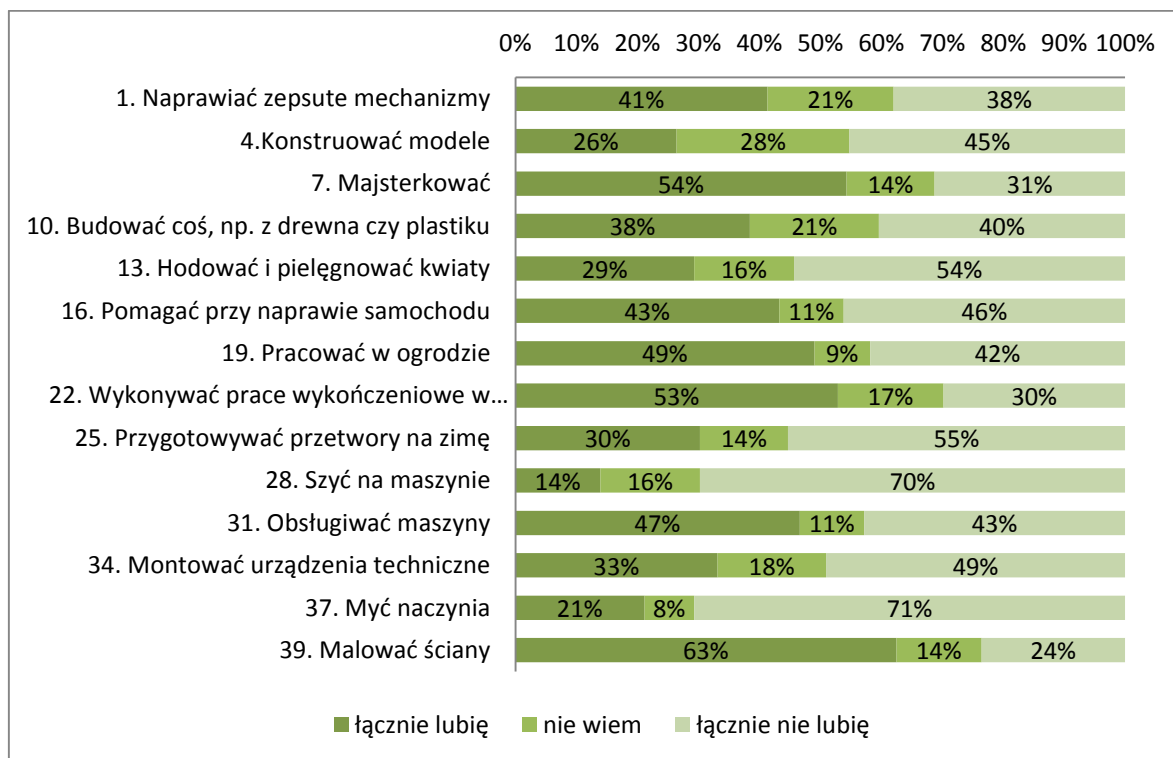
Mniej preferowane i lubiane okazują się aktywności związane z relacjami z przedmiotami. Wśród trzech działań wskazywanych w tej grupie jako najbardziej lubiane, powszechność wskazań pozytywnych oscyluje wokół 50%. Są to przede wszystkim aktywności, które można uznać za prowadzące do jednoznacznych, łatwych do dostrzeżenia efektów, a jednocześnie wymagające bezpośredniego, fizycznego zaangażowania – jak malowanie, majsterkowanie czy prace wykończeniowe. Znacznie mniej powszechnie cenione są takie działania jak mycie naczyń, chociaż w przypadku konstruowania modeli czy szycia na maszynie, częściowo za odpowiedzi negatywne może odpowiadać prawdopodobnie niewielka znajomość tych działań. O ile bowiem prawdopodobnie każdy zmywa naczynia, a przynajmniej wie, jak się to robi, o tyle już szycie czy konstruowanie modeli jest mniej powszechne.

Tabela 15. Aktywności związane z relacjami z przedmiotami

Co lubisz?	bardzo lubię	lubię	nie wiem	nie lubię	bardzo nie lubię	odsetek lubiących
39. Malować ściany	42	88	29	37	12	63%
7. Majsterkować	49	64	30	52	13	54%

22. Wykonywanie prace wykończeniowe w mieszkaniu/ domu	36	74	36	43	19	53%
4.Konstruować modele	20	35	59	69	25	26%
37. Myć naczynia	6	38	17	78	69	21%
28. Szyć na maszynie	4	25	34	80	65	14%

Mimo mniejszej preferencji dla działań związanych z przedmiotami niż z ludźmi, także i tego rodzaju aktywnościami można zainteresować młodych ludzi. Najsilniejsze wskazania negatywne dotyczą szycia na maszynie i zmywania, ale w przypadku większości pozostałych nie są one tak powszechne, a liczba odpowiedzi negatywnych dominuje jeszcze w przypadku hodowania i pielęgnowania kwiatów oraz przygotowywania przetworów na zimę. Częściowo ten rozkład odpowiedzi może wiązać się ze skojarzeniem tych aktywności z codziennymi obowiązkami domowymi.

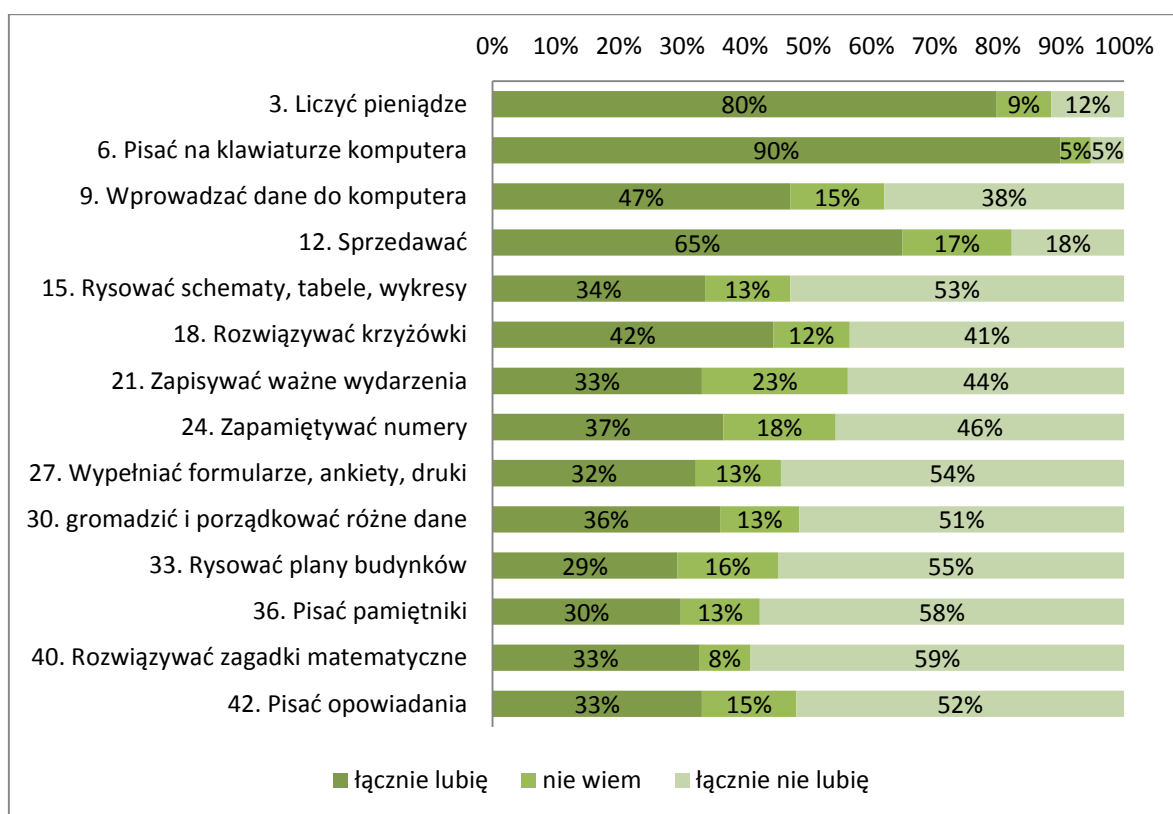
Wykres 13. Aktywności związane z relacjami z przedmiotami

Działania związane z danymi i wiedzą, chociaż ogólnie najmniej preferowane, charakteryzuje największe zróżnicowanie zakresu lubienia i nielubienia. Najbardziej lubiane czynności jak pisanie na klawiaturze czy liczenie pieniędzy preferuje jako lubiane wskazuje zdecydowana większość badanych – na przeciwnym biegunie znajdują się takie aktywności jak wypełnianie formularzy, pisanie pamiętników czy rysowanie planów. Wydaje się, że podobnie jak w przypadku aktywności związanych z przedmiotami, przynajmniej częściowo niskie wskazania preferencji dla tych działań mogą wiązać się z małą ich znajomością, a częściowo także z samym sformułowaniem – można sądzić, że pytanie o pisanie bloga czy robienie wpisów na Facebooku dałoby nieco inny rozkład niż pisanie pamiętników.

Tabela 16. Aktywności związane z danymi

Co lubisz?	bardzo lubię	lubię	nie wiem	nie lubię	bardzo nie lubię	odsetek lubiących
6. Pisać na klawiaturze komputera	61	126	10	10	1	90%
3. Liczyć pieniądze	79	87	18	23	1	80%
12. Sprzedawać	39	96	36	29	8	65%
27. Wypełniać formularze, ankiety, druki	15	52	28	81	32	32%
36. Pisać pamiętniki	14	48	26	76	44	30%
33. Rysować plany budynków	24	37	33	86	28	29%

Obok dużego zróżnicowania charakteryzującego odpowiedzi na pytania z tej grupy, należy wskazać, że zdecydowanie największy jest w niej udział działań, które przez większość badanych opisywane są w kategoriach „nie lubię” – dotyczy to najsilniej rozwiązywania zagadek matematycznych, pisanie pamiętników i rysowanie planów budynków, choć jednocześnie odsetki te niewiele przekraczają 50%. Przynajmniej niektóre z aktywności związanych z danymi i wiedzą byłyby jednak dla młodzieży interesujące, są bowiem przez nią lubiane, chociaż w większości są to działania instrumentalne – jak pisanie czy liczenie, toteż winny być raczej wplecione w aktywności związane ze interakcjami z ludźmi i pracą z przedmiotami.

Wykres 14. Aktywności związane z danymi

4. Wnioski

Głównymi wnioskami płynącymi z diagnozy są:

- Badana młodzież ma różne zainteresowania i hobby, potrzebują miejsca i możliwości, by te pasje rozwijać.
- Młodzi lubią spędzać swój wolny czas w miejscu zamieszkania, mają swoje ulubione miejsca, wskazali miejsca, które są brzydkie i których nie lubią.
- Oferta skierowana do młodych na terenie gminy jest niewystarczająca, zaś skorzystanie z możliwości dostępnych w Gnieźnie – znacznie utrudnione, niezbędny jest zatem z jednej strony – rozwój oferty miejscowej, z drugiej – ułatwienia komunikacyjne.

Wnioski	Rekomendacje
Badana młodzież ma różne zainteresowania i hobby, jednakże potrzebują miejsca i możliwości, by te pasje rozwijać. Z drugiej strony	Przygotowanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej.

<p>ciekawa i bogata oferta może przyczynić się do tego, że młodzi, którzy obecnie nie mają lub nie znają swych zainteresowań odkryją je i będą mogli się rozwijać.</p>	<p>Oferta powinna być przygotowana wraz z młodzieżą jako odpowiedź na ich potrzeby</p> <p>Oferta powinna obejmować zajęcia dla osób zdolnych, a nie jedynie sprowadzać się tylko do zajęć wyrównawczo-kompensacyjnych</p>
<p>Młodzi lubią spędzać swój wolny czas w miejscu zamieszkania, mają swoje ulubione miejsca, wskazali miejsca, które są brzydkie i których nie lubią.</p>	<p>Zaangażowanie młodzieży w zmianę, uporządkowanie, zagospodarowanie przestrzeni (zbudowanie ławek, pomalowanie/ozdobienie, stworzenie murali itp.), wspólne wyznaczanie tras spacerowych, rowerowych.</p>
<p>Zarówno młodzi mieszkańcy gminy, jak i rodzice, animatorzy, działacze podnoszą jako istotny problem kwestię skomunikowania poszczególnych miejscowości – pomiędzy sobą i z Gniezmem. Godzina czy dwie dziennie zużyte na dojazd do szkoły, brak możliwości dotarcia na zajęcia czy wydarzenia pozaszkolne, związane z rozwojem zainteresowań, ograniczają budowanie kapitałów – społecznego i ludzkiego, a więc sieci kontaktów i kompetencji, ograniczają też rozwój osobowości i uczestnictwo w kulturze.</p>	<p>Zmniejszenie barier komunikacyjnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaangażowanie władz gminy w dofinansowanie częstszych, być może realizowanych małymi busami, połączeń (nie tylko dla młodzieży) - stworzenie sieci oddolnego wspomagania dojazdu np. w postaci strony społecznościowej lub aplikacji na smartfony, względnie po prostu koordynacji przez szkołę, OSP lub inny ważny lokalnie podmiot (chodziłoby o szerszą wymianę informacji kto kogo na jaką godzinę odwozi, kto może odebrać itp.) – z jednej strony zwiększyłoby to dostęp młodych ludzi o różnego rodzaju aktywności, z drugiej – zwiększyło kapitał społeczny (sieci społeczne) w poszczególnych miejscowościach i pomiędzy nimi
<p>Badania ujawniają, że zakres aktywności lubianych przez młodzież związanych jest przede wszystkim z utrzymywaniem interakcji z innymi, ale nie stronią</p>	<p>Wszelkie inicjatywy powinny podkreślać interakcyjność i współpracę – czy to w zakresie nauki, zmiany przestrzeni publicznej, rozwijania zainteresowań.</p>

<p>od pracy z przedmiotami czy danymi.</p>	<p>Ważny wątek stanowi wykorzystanie komputera i internetu – przynajmniej część podejmowanych inicjatyw powinna łączyć aktywność w świecie realnym i wirtualnym, ale też umożliwiać pełniejsze korzystania z ITC, rozwój kompetencji cyfrowych (np. zajęcia z programowania, fotografii cyfrowej, konkursy wykorzystujące fotoblogi itp.). Niektóre z nich – nie wymagając dojazdów, byłyby dostępne potencjalnie dla wszystkich młodych mieszkańców gminy.</p> <p>Młodych ludzi charakteryzuje niecierpliwość, dlatego wszelkie inicjatywy powinny mieć strukturę krótkoterminowych działań, stanowiących etapy, które można zamknąć podsumowaniem, wskazaniem sukcesu, drobną nagrodą.</p>
<p>Rodzice i ich wiedza o własnych dzieciach – dla okresu dorastania, w którym następuje stopniowe odrywanie dziecka od środowiska rodzinnego, zmniejszanie się wiedzy rodziców o ich dzieciach jest typowe, jednak badania pokazują, że w niektórych przypadkach niewiedza ta ma bardzo znaczący zakres.</p>	<p>Warto projektować działania i wydarzenia, które umożliwią wzajemny kontakt pomiędzy pokoleniami – np. organizując konkursy czy zajęcia wymagające od młodych uczestników pozyskania informacji od rodziców czy dziadków (np. poznanie historii miejscowości), zapraszając całe rodziny na wydarzenia finałowe (konkursów, zawodów itp.), pikniki itp.</p>
<p>Analiza ujawniła istniejący duży potencjał infrastruktury (świetlice wiejskie), łatwo dostępnej (niewymagające dojazdów) i jednocześnie – niewykorzystanej.</p>	<p>Świetlice wiejskie – przy współpracy gminy, sołectw, szkół i lokalnych działaczy mogą stać się przestrzenią spotkań, np. to właśnie przy nich mogą mieścić się miejsca grillowe czy ogniska, trwałe plansze do gry (np. w szachy), zadbane ławki. Opiekę nad tymi miejscami można przy tym powierzyć samej młodzieży, wspierając ją np. kursami dotyczącymi projektowania zieleni, małej architektury, ciesielstwa.</p>

	<p>Samodzielnie wykonane ławki są szanowane, nie śmieci się też tam, gdzie samemu trzeba posprzątać – badania ujawniły, że młodzież jest wrażliwa na estetykę miejsc, w których przebywa, warto to wykorzystać.</p> <p>Świetlice mogą także być miejscem mobilnej nauki i realizowania zajęć pozaszkolnych – wydaje się, że w sytuacji trudności komunikacyjnych łatwiej będzie np. trenerowi prowadzącemu zajęcia z zarządzania czasem czy fotografii cyfrowej dotrzeć do uczniów z określonej miejscowości np. cyklu co 2 tygodnie niż im do szkoły, w której prowadzi zajęcia. Taką organizację realizacji zajęć warto zaplanować w składanych wnioskach projektowych czy grantach, będzie ona bowiem dopasowana do specyfiki gminy, umożliwi pracę w małych grupach, w bardzo lokalnym kontekście.</p>
--	--

Załączniki

1. Ankieta dla uczniów gimnazjum⁴

Dzięki tej ankiecie chcielibyśmy poznać lepiej młodych ludzi z Gminy Gniezno. Wiedza, którą zdobędziemy, pozwoli nam dopasować to, co robimy, do Waszych oczekiwań i potrzeb. Twoja pomoc jest dla nas bardzo ważna!

Pamiętaj, ankieta jest anonimowa. Nikt nie powiąże Cię z udzielonymi przez Ciebie odpowiedziami.

Masz pytania? Napisz/zadzwoń : biuro@siedlisko.gniezno.pl/61_6675880

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas!

**1. W jaki sposób zwykle dostajesz się do szkoły?
Zaznacz wszystkie odpowiednie stwierdzenia.**

Na piechotę

Rowerem

Komunikacją publiczną

Gimbussem

Ktoś mnie podwozi

Inne.Jakie?

**2. Ile czasu zajmuje Ci zwykle droga do szkoły?
Wybierz jedną odpowiedź**

Do pół godziny

Do godziny

Ponad godzinę

**3. W jakie dni masz trudności z dotarciem ze swojego miejsca zamieszkania do Gniezna?
Chodzi przede wszystkim o dostępność połączeń np. komunikacji publicznej oraz trudności, które wynikają z pory dnia lub dnia tygodnia. Zaznacz wszystkie pasujące odpowiedzi.**

Nie mam trudności

W niedziele i święta

W soboty

Wieczorami w dni powszednie

Inne. Jakie?

**4. Gdzie przede wszystkim korzystasz z Internetu?
Zaznacz najważniejsze miejsca.**

---

⁴W ankiecie wykorzystano materiały z podręcznika „Przepis na diagnozę, czyli poznaj młodych i środowisko lokalne”. Publikacja wydana przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży w ramach Projektu Edukacji NGO (PENGO).

- W domu
- W szkole
- U znajomych
- W publicznych miejscach dostępu (np. biblioteka)
- Nie korzystam
- Inne. Jakiej?

**5. Kiedy korzystasz z komputera, co robisz najczęściej?
Zaznacz wszystkie pasujące stwierdzenia.**

- Nie korzystam
- Piszę bloga lub prowadzę funpage na Facebooku
- Tworzę muzykę
- Robię filmy
- Opracowuję zdjęcia i grafikę komputerową
- Słucham muzyki i klipów muzycznych
- Oglądam filmy
- Czytam blogi
- Utrzymuje kontakty ze znajomymi (Facebook, Nasza Klasa, komunikatory, czaty, maile itp.)
- Śledzę fora internetowe (czytam lub piszę)
- Szukam wiadomości (np. na portalach)
- Odrabiam lekcje, uczę się
- Rozwijam swoje zainteresowania (np. uczę się czegoś samodzielnie, zdobywam nowe informacje)
- Gram (sieciowo lub indywidualnie)
- Robię zakupy
- Szukam rozrywki (plotki, humor, de motywatory itp.)
- Ściągam i wymieniam pliki
- Inne. Jakiej?

6. Jakie strony internetowe i portale odwiedzasz najczęściej ?

**7. Czy bierzesz udział w zajęciach pozalekcyjnych w szkole (np. kółka zainteresowań ,
uczniowski klub sportowy)?
Wybierz jedną odpowiedź.**

Tak Nie

8. Jeśli tak, to w jakich zajęciach pozalekcyjnych w szkole bierzesz udział?

9. Czy bierzesz udział w zajęciach pozaszkolnych?

Wybierz jedną odpowiedź.

Tak   Nie

10. Jeśli tak, to w jakich zajęciach pozaszkolnych bierzesz udział, przez kogo są organizowane?

11. Gdzie lubisz spędzać czas ?

W szkole   Tak   Nie

W domu   Tak   Nie

W swojej miejscowości   Tak   Nie

Jeśli nie, napisz co Cię niepokoi z jakiego powodu nie lubisz tam być?

12. Zaznacz, w czym uczestniczyłeś/łaś w ostatnim roku

- Wycieczka
- Rajd
- Spotkanie z przyjaciółmi
- Koncert
- Zakupy w galerii handlowej
- Wystawa
- Konkurs
- Zawody (mecz)
- Trening
- Festyn
- Zajęcia wyrównawcze
- Korepetycje
- Lekcje dodatkowe
- Kurs
- Zbiórka harcerska
- Wolontariat
- Staż
- Praca zarobkowa

13. Czy w ostatnie wakacje wyjechałeś/łaś z domu na dłużej niż dwa tygodnie, żeby odpocząć?

Tak . Gdzie spędziłeś/spędziłaś te wakacje

Nie

14. Czy w ostatnie wakacje pracowałeś/pracowałaś zarobkowo?

Tak. W jaki sposób?

Nie

15. Czy w ostatnie wakacje pracowałeś/pracowałaś nieodpłatnie?

- Tak. W jaki sposób?
- Nie

16. Czy poza szkołą masz stałe obowiązki?

- Tak Nie

17. Jakim czasem wolnym dysponujesz ?

W dni szkolne

W dni wolne od nauki

Na co go przeznaczasz i co lubisz robić?

Metryczka

18. Wpisz rok urodzenia :

19. W jakiej szkole się uczysz ?

-
-

Nie uczę się już

20. W jakiej miejscowości mieszkasz?

21. Czy ktos z Twoich bliskich pracuje za granicą?

- Tak. Kto?
- Nie

22. Jaka średnią ocen uzyskałeś/uzyskałaś na koniec ostatniego roku szkolnego?

- Poniżej 2,0
- Od 2,1 do 3,0
- Od 3,1 do 4,0
- Od 4,1 do 5,0
- Powyżej 5

23. Czy masz rodzeństwo ?

- k. Ile?
- Nie

24. Czy mieszkasz sam (a) w pokoju ?

- Tak, mam swój pokój
- Nie, mieszkam z rodzeństwem

- Nie, mieszkam z innym członkiem rodziny
 Inne. Jakież?

2. Ankieta dla młodzieży ponadgimnazjalnej⁵

Dzięki tej ankiecie chcielibyśmy poznać lepiej młodych ludzi z Gminy Gniezno. Wiedza, którą zdobędziemy, pozwoli nam dopasować to, co robimy, do Waszych oczekiwań i potrzeb. Twoja pomoc jest dla nas bardzo ważna!

Pamiętaj, ankieta jest anonimowa. Nikt nie powiąże Cię z udzielonymi przez Ciebie odpowiedziami.

Masz pytania? Napisz/zadzwoń : biuro@siedlisko.gniezno.pl/61_6675880

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas!

1. Co lubisz robić gdy nie musisz ?

3. Zaznacz, w czym uczestniczyłeś/łaś w ostatnim roku

- Wycieczka
- Rajd
- Spotkanie z przyjaciółmi
- Koncert
- Zakupy w galerii handlowej
- Wystawa
- Konkurs
- Zawody (mecz)
- Trening
- Festyn
- Zajęcia wyrównawcze
- Korepetycje
- Lekcje dodatkowe
- Kurs
- Zbiórka harcerska
- Wolontariat
- Staż
- Praca zarobkowa

4. Czy uczestniczysz w stałych zajęciach pozalekcyjnych? Wybierz jedną odpowiedź.

- Tak   Nie

---

⁵W ankiecie wykorzystano materiały z podręcznika „Przepis na diagnozę, czyli poznaj młodych i środowisko lokalne”. Publikacja wydana przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży w ramach Projektu Edukacji NGO (PENGO).

5. Jeśli tak, to w jakich zajęciach pozalekcyjnych w szkole bierzesz udział?

Jeśli nie, to dlaczego?

Wybierz jedną odpowiedź.

Tak   Nie

7. Jeśli tak, to w jakich zajęciach pozaszkolnych bierzesz udział, przez kogo są organizowane?

Jeśli nie, to dlaczego?

**8. Kiedy korzystasz z komputera, co robisz najczęściej?
Zaznacz wszystkie pasujące stwierdzenia.**

- Nie korzystam
- Piszę bloga lub prowadzę funpage na Facebooku
- Tworzę muzykę
- Robię filmy
- Opracowuję zdjęcia i grafikę komputerową
- Słucham muzyki i klipów muzycznych
- Oglądam filmy
- Czytam blogi
- Utrzymuję kontakty ze znajomymi (Facebook, Nasza Klasa, komunikatory, czaty, maile itp.)
- Śledzę fora internetowe (czytam lub piszę)
- Szukam wiadomości (np. na portalach)
- Odrabiam lekcje, uczę się
- Rozwijam swoje zainteresowania (np. uczę się czegoś samodzielnie, zdobywam nowe inform.
- Gram (sieciowo lub indywidualnie)
- Robię zakupy

Szukam rozrywki (plotki, humor, de motywatory itp.)

Ściągam i wymieniam pliki

Inne. Jakież?

9. Wymień 5 swoich mocnych stron (zalet, umiejętności ,zasobów)

10. Z czym sobie nie radzisz, co jest trudne dla Ciebie?

11. Czy chciałbyś się zaangażować w projekty dla młodzieży?

Tak

Nie

12. Czego młodzież w Twojej miejscowości najbardziej potrzebuje ?

13. Co chciałbyś zmienić w swoim życiu teraz ?

14. Co chciałbyś zmienić w swojej miejscowości ?

Metryczka

15. Wpisz rok urodzenia :

16. W jakiej szkole się uczysz ?

Nie uczę już

17. W jakiej miejscowości mieszkasz?

18. Czy ktoś z Twoich bliskich pracuje za granicą?

Tak. Kto?

Nie

19. Jaka średnią ocen uzyskałeś/uzyskałaś na koniec ostatniego roku szkolnego?

- Poniżej 2,0
- Od 2,1 do 3,0
- Od 3,1 do 4,0
- Od 4,1 do 5,0
- Powyżej 5

20. Czy masz rodzeństwo ?

k. Ile?

Nie

21. Czy mieszkasz sam (a) w pokoju ?

- Tak, mam swój pokój
- Nie, mieszkam z rodzeństwem
- Nie, mieszkam z innym członkiem rodziny
- Inne. Jakież?

3. Ankieta dla uczniów gimnazjum – „Co lubisz?”⁶

Dzięki tej ankiecie chcielibyśmy poznać lepiej młodych ludzi z Gminy Gniezno. Wiedza, którą zdobędziemy, pozwoli nam dopasować to, co robimy, do Waszych oczekiwań i potrzeb. Twoja pomoc jest dla nas bardzo ważna!

Pamiętaj, ankieta jest anonimowa. Nikt nie powiąże Cię z udzielonymi przez Ciebie odpowiedziami.

Masz pytania? Napisz/zadzwoń : biuro@siedlisko.gniezno.pl/61_6675880

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas!

Wiesz na pewno, co lubisz robić, a czego nie. Przeczytaj każde pytanie, zastanów się i zaznacz odpowiedzi w następujący sposób :

++ bardzo lubię   + lubię   ? nie wiem   - nie lubię   -- bardzo nie lubię

Co lubisz ?

1. Naprawiać zepsute mechanizmy	23. udzielać porad w różnych sprawach
2. Organizować zabawy dla dzieci	24. Zapamiętywać numery
3. Liczyć pieniądze	25. Przygotowywać przetwory na zimę
4. Konstruować modele	26. Opowiadać dzieciom bajki
5. Opiekować się chorymi	27. Wypełniać formularze, ankiety, druki
6. Pisać na klawiaturze komputera	28. Szyć na maszynie
7. Majsterkować	29. Przekonywać innych
8. Pomagać rówieśnikom w nauce	30. Gromadzić i porządkować różne dane
9. Wprowadzać dane do komputera	31. Obsługiwać maszyny
10. Budować coś, np. z drewna czy plastiku	32. Udzielać wskazówek
11. Organizować wycieczki	33. Rysować plany budynków
12. Sprzedawać	34. Montować urządzenia techniczne

---

⁶Wykorzystano ankietę z podręcznika „Przepis na diagnozę, czyli poznaj młodych i środowisko lokalne”. Publikacja wydana przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży w ramach Projektu Edukacji NGO (PENGO).

13. Hodować i pielęgnować kwiaty	35. Być przewodnikiem na wycieczce
14. Przebywać w towarzystwie przyjaciół	36. Pisać pamiętniki
15. Rysować schematy, tabele i wykresy	37. Myć naczynia
16. Pomagać przy naprawie samochodu	38. Odwiedzać rodzinę
17. Pomagać w pracach domowych	39. Malować ściany
18. Rozwiązywać krzyżówki	40. Rozwiązywać zagadki matematyczne
19. Pracować w ogrodzie	41. Uczestniczyć w spotkaniach towarzyskich
20. Pomagać ludziom	42. Pisać opowiadania
21. Zapisywać ważne wydarzenia	
22. Wykonywać prace wykończeniowe w mieszkaniu / domu	

Metryczka

1. Wpisz rok urodzenia :
2. Płeć   K
3. W jakiej szkole się uczysz ?
     Nie uczę się już

4. Ankieta dla rodziców

Dzięki tej ankiecie chcielibyśmy poznać lepiej młodych ludzi z Gminy Gniezno. Wiedza, którą zdobędziemy, pozwoli nam dopasować to , co robimy, do Państwa oczekiwań i potrzeb. Państwa pomoc jest dla nas bardzo ważna! Ankieta jest anonimowa. Nikt nie powiąże Pana/Pani z udzielonymi odpowiedziami.

Mają Państwo pytania? Proszę napisać/zadzwoić : biuro@siedlisko.gniezno.pl/61_6675880

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas!

1. Czy jest Pan/Pani zadowolona ze szkolnej oferty edukacyjnej, w tym zajęć pozalekcyjnych ?

- TAK
 NIE
 NIE MAM ZDANIA

2. Jeśli nie, co należałoby zmienić, poprawić

.....
 .....

3. Czy szkoła jest miejscem bezpiecznym ?

- TAK   NIE

4. Jeśli nie , co należałoby zmienić ? .....

5. Czy Pańskie dziecko /dzieci mają stałe obowiązki?

TAK

NIE

6. Jeśli tak, to jakie ? .....

7. Czy Państwa dziecko/dzieci uczestniczy/ą w stałych zajęciach pozalekcyjnych lub pozaszkolnych ?

TAK

NIE

8. Jeśli tak, to w jakich i gdzie ?

9. Co Pańskie dziecko/dzieci lubią robić gdy mają czas wolny ?

10. Jakie zalety, umiejętności ma/ją Pańskie dziecko/dzieci ?

11. Z czym ma/ją problem?

12. Gdyby Pan/Pani mógł zobaczyć przyszłość swojego dziecka, to jakby ona wyglądała?
(wykształcenie, praca, rodzina, miejsce zamieszkania) ?

Metryczka :

pleć : K M

liczba dzieci

miejsowość

wykształcenie

5. Scenariusz rozmowy z rodzicami

Zacznijcie od wyjaśnienia celu spotkania. Wytłumaczcie, że będziecie rozmawiać *o czasie spędzonym wspólnie z dziećmi i o planach młodzieży na przyszłość*. następnie poproście obecnych o przedstawienie się. Pomogą tu krótkie pytania, które rozruszają obecnych, np.

- jak się nazywają?
- Czym się zajmują?
- od kiedy mieszkają w okolicy?
- Co w niej lubią?
- Co lubią robić, kiedy nic nie muszą?
- Co lubili robić, kiedy byli w wieku swoich dzieci?

Poproście, żeby opowiedzieli w kilku zdaniach o swoich dzieciach:

- Jak się nazywają?
- Ile mają lat?
- Do jakiej szkoły chodzą?
- Co je najlepiej opisuje i charakteryzuje?

Blok 1. Czas z dziećmi

Poproście, aby uczestnicy spotkania *przypomnieli sobie ostatnie dwa tygodnie – w jaki sposób spędzali czas ze swoimi dziećmi?*

- Zaproponujcie, żeby wypisali na kolorowych kartkach każdy typ czynności oraz jak często miała miejsce w omawianym czasie.
Spacer, wspólne gotowanie, gry planszowe, zakupy, sprzątanie, TV, dowozy dzieci, spotkania rodzinne, zabawy z dziećmi (gra w piłkę, klocki) gry komputerowe, odrabianie lekcji, żywcy

• Poproście następnie, żeby zastanowili się, które z tych wydarzeń sprawiły im samym największą radość, a które młodym

- oraz za czym nie przepadają.

Młodzi- odrabianie lekcji, sprzątanie

Każdy na forum opowiada o tym, co zapisał. Kolorowe karteczki przyklejają w widocznym miejscu. Pogrupujcie je w wymyślone przez Was kategorie (mogą to być np. sprawunki, praca, szkoła, relaks). Może niektóre z karteczek należy umieścić na pograniczu tych pól?

Podsumujcie tę część spotkania. *Co Was zaintrygowało, zaciekało?*

To był okres świąteczny, dlatego wydaje mi się że dosyć dużo czasu rodzice poświęcili dzieciom. Na pewno na co dzień jest wspólne odrabianie lekcji

Blok 2. Oś czasu

Rozdajcie uczestnikom po dwie, sklejone ze sobą krótszymi końcami, duże kartki papieru, na których będzie narysowana oś czasu. Punkt pośrodku to teraźniejszość. niech narysują tam swoje dziecko i napiszą, ile ma teraz lat. na pierwszej kartce opiekunowie zaznaczają ważne wydarzenia w życiu ich dzieci z przeszłości. Podpowiedzcie, żeby spróbowali zastanowić się, jakie zdarzenia wskazałyby ich dzieci (nie muszą się tym dzielić z innymi). na drugiej kartce opiekunowie zaznaczają, co dzieje się w przyszłości (może to być np. za 5 lub 10 lat). Gdzie widzą swoje dzieci, co się z nimi dzieje? Czym się zajmują? Jaki zawód wybierają? Czy i jaką mają rodzinę? Gdzie mieszkają? Czy wizja opiekunów różni się w ich opinii od wizji ich dzieci? W jakich obszarach? omówcie wizje przyszłości na forum.

Po lewej stronie najczęściej było- przeprowadzka, I Komunia Święta, pójście do szkoły, śmierci (ojca, siostry, dziadka, kolegi), przeprowadzka i budowa domu, narodzin, wyjazdy- nad morze, w góry , do dziadków).. Ale znalazły się też zapisy: jazda konna, wstąpienie do harcerstwa, nawiązanie nowych przyjaźni, przyznanie stypendium naukowego, wyjazd zagraniczny, pójście do przedszkola, zmiana szkoły

Po prawej stronie – za 10 lat moje dziecko będzie:

*Najczęściej- ukończy studia(psycholog, leśnik, architekt – urbanista, weterynarz (coś ze zwierzętami), zamieszka w średnim lub dużym mieście- ale też zamieszka niedaleko rodziców na wsi, założenie rodziny, własny dom, satysfakcjonująca praca- zawód, egzaminy na ceremoniarza(jest już ministrantem)
Znalazły się też zapisy: podróże , w tym zagraniczne, usamodzielnienie się, rolnik, piłkarz, własny koń.
Tak naprawdę ,rodzice nie zawsze potrafili krotko i zwięźle wymienić najważniejsze wydarzenia.
na koniec w całej grupie zastanówcie się:*

- *co może przeszkodzić dzieciom w osiągnięciu tych celów? Zdrowie, finanse , dojazdy, chęć- co robić żeby się nie narobić, rówieśnicy- alkohol, ich wpływ*
- *Co może im pomóc? Dobra mobilizacja, autorytety(nauczyciel, przyjaciel, koleżanka, kolega,) wsparcie od rodziców*
- *Jak mogą realnie pomóc sami opiekunowie, a jak rówieśnicy młodych, szkoła, organizacje pozarządowe, władze...?*
- *Zastanówcie się, jakie konkretne działania warto w związku z tym podjąć. Brak rozbudowanych zajęć pozalekcyjnych, w przedszkolu od niedawna cos jest, zajęcia w stopniu niezadowolającym- coś jest , dzieci przychodzą i są niezadowolone.
SKS nudne- lepsze zajęcia sportowe- wożą do Gniezna do klubów piłkarskich.
Obozy pod zasięg szkoły- 3 obozy.
Są zacięcia aktorskie, sami uczniowie napisali sztukę teatralną i wystawili.*
- *Jak mogą się w nie włączyć uczestnicy spotkania?
Dowóz uczestników na zajęcia*

6. Scenariusz rozmowy z dorosłymi

Rozmówcy : Ksiądz, trener, drużynowy ZHP , dowódca OSP, *sołtysi* ?

1. Jakiego rodzaju zajęcia, aktywności proponuje młodzieży?Co dla chłopców, co dla dziewcząt?
2. Jaka jest liczba młodzieży uczestniczącej w prowadzonej przez rozmówcę działalności? Ile dziewcząt, ilu chłopców?
3. Jakie ma sukcesy, osiągnięcia w tej pracy?
4. Co utrudnia, przeszkadza, zagraża w tej działalności (poza cechami młodzieży)?
5. Jakie są szanse, sprzyjające okoliczności, ułatwienia?
6. Jakie atuty, zasoby, zalety, pozytywne cechy, umiejętności dostrzega w młodzieży, z którą pracuje?
7. Jakie dostrzega problemy, niebezpieczeństwa – w samej młodzieży.
8. Czy chciałby podjąć współpracę ze Stowarzyszeniem Siedlisko w realizacji projektów na rzecz młodzieży?
9. Jakiego obszaru, problemu powinny one dotyczyć?

Schemat rozmowy z bibliotekarkami

1. Jaka jest liczba młodzieży zapisanej i jaka rzeczywiście aktywnej, z podziałem na dziewczyny i chłopców?
2. Jakiego rodzaju literatura cieszy się powodzeniem?
3. Jakiego rodzaju działania prowadzi biblioteka na rzecz młodzieży poza udostępnianiem księgozbioru?
4. Jakie ma sukcesy, osiągnięcia w tej pracy?
5. Co utrudnia, przeszkadza, zagraża w tej działalności (poza cechami młodzieży)?

6. Jakie są szanse, sprzyjające okoliczności, ułatwienia ?
7. Jakie atuty, zasoby, zalety, pozytywne cechy, umiejętności dostrzega w młodzieży, z którą pracuje?
8. Jakie dostrzega problemy, niebezpieczeństwa – w samej młodzieży.
9. Czy chciałby podjąć współpracę ze Stowarzyszeniem Siedlisko w realizacji projektów na rzecz młodzieży?
10. Jakiego obszaru, problemu powinny one dotyczyć

Schemat rozmowy z dzielnicowymi

1. Czy gmina Gniezno jest bezpieczna?
2. Jakie wykroczenia, przestępstwa z udziałem młodzieży są popełniane?
3. Ile młodych osób ma dozory kuratorskie?
4. Jakie są problemy, patologie, zagrażające młodzieży?
5. Czy są miejsca w gminie, których młodzież powinna unikać?
6. Jakie są szanse, sprzyjające okoliczności, ułatwienia?
7. Jakie działania prewencyjne są podejmowane?
7. Jakie atuty, zasoby, zalety, pozytywne cechy, umiejętności dostrzega w młodzieży z którą pracuje?
8. Jakie dostrzega problemy, niebezpieczeństwa – w samej młodzieży.
9. Czy chciałby podjąć współpracę ze Stowarzyszeniem Siedlisko w realizacji projektów na rzecz młodzieży?
10. Jakiego obszaru, problemu powinny one dotyczyć?

7. Warsztaty diagnostyczne z uczniami

Temat: Oś czasu – co z nami będzie

I. Czas: 45 min

II. Cele lekcji:

- Zapoznanie uczniów z tematyką wyznaczanie i formułowanie celów, powiązanie celów osobistych i zawodowych. Planowanie przyszłości.
- Wzbudzanie refleksji uczniów na temat autorozwoju oraz planowanie własnej kariery edukacyjno zawodowej.
- Tworzenie osi czasu co z nami będzie za 5, 10, 15, 20 lat

Po zakończeniu lekcji uczeń potrafi

- wyznaczać cele krótko i długoterminowe
- pogodzić cele osobiste z zawodowymi
- ustalić hierarchię ważności celów

III. Metody

Pogadanka z elementami dyskusji

- praca indywidualna
- burza mózgów

IV. Materiały

- karty z osią czasu
- pisaki
- komputer i projektor

V. Przebieg lekcji

- Wprowadzenie
- Nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę zajęć. Przedstawia cel oraz przebieg zajęć, a także korzyści wynikające z uczestnictwa w zajęciach.

Rozwinięcie

- ćwiczenie - na osi czasu należy nanieść co planujemy za 5, 10, 15, 20 lat w obszarze, edukacji, kariery i rodziny

Podsumowanie

Dyskusja nad czynnikami mającymi wpływ na wybory i kształtowanie kariery edukacyjno-zawodowej i w sferze życia osobistego.

Bibliografia

- 1) Program edukacyjny ESZOK, wyd. PROGRA, Gdańsk 2008r.
- 2) ABC doradcy zawodowego M. Mrozek, wyd. KOWEZIU, Warszawa 2009r.
- 3) Karta Pracy - pomysł własny prowadzącej - mgr Barbary Gallas– Oś czasu.

Załączniki: karta pracy
podsumowanie –wyniki.